

Nan Ammay Ay Chamag Ay Insurat Marcos

Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nangisurat as nan nauy Ammay ay Chamag at hi Marcos ay anak Maria ay usa ay nafiaknang ay i-Jerusalem (Ara. 12:12). Kaongoran as nan chiyuycha nangad-achar as nan Biblia at kanancha un hi Marcos ay anna nan chiyuy makali un Juan Marcos (Ara. 12:25; 13:5) ay kasinsin Bernabe (Col. 4:10). Hiya nan kadwan cha Pablo kan Bernabe as nan laplapon nan uycha nun-ekaskasabaan. Hiya us at kadwan Pedro (1 Ped. 5:13), ya kanan nan kaongoran ay nangad-achar as nan Biblia un hi Pedro nan nunsuruwan Marcos as nan enkamkaman ya insursuron Apo Jesus as nan kawad-ana pay laing asna's luta.

As nan Aramid 12:12 at insurat Lucas ay wachay afong Marcos ad Jerusalem. Kanan nan chiyuycha nangad-achar as nan Biblia un nan afong ay anna at hiya nan maam-amongan nan chiyuycha disipulus as nan kawad-ancha ad Jerusalem, ya hena nan anongos ay nanganan Jesus ya nan disipulusna. Asna us nan enmaliyan nan Espiriton Apo Dios as nan disipulusna as nan Urkiw ay Pentecostes (Ara. 2:1-4).

Insurat Marcos nan nauy Ammay ay Chamag as nan chiyuycha Gentil, kaskasin as nan chiyuycha i-Roma. Isunga enlawlawagna nan tapina ay iniili ay ukialen ya kalen chi Judio ta maawatan nan chiyuycha Gentil ay ustu (Mar. 3:17; 5:41; 7:1-4, 11, 34).

Nan nauy Ammay ay Chamag ay insurat Marcos at epakaammuna ay hi Jesus nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay enmali ay munserfi. Maila na as nan Mar. 10:45 as nan mangaliyan Jesus un, “Tay uray nan Naepadtu ay Anak chi Taku at chaan enmali ay maserfiyan, ngem kun at munserfi, ya ichatna nan fiyagna ta esarakana nan ongor ay tataku.”

Nan usa pay ay pangkep Marcos ay nangisurat as na at ta paneknekana nan kalibfengan ya pannakafialin Jesus ay Anak Apo Dios (Mar. 1:1). Penaneknekana Marcos na babaen as nan nangukuchana as nan ongor ay nakaskaschaaw ay enenat Jesus ay kaman as nan nangepaammayan Jesus as nan chiyuycha munsaket ya nunkaanennetan.

As nan kapitulu 16, nan chiyuycha anongos ay versikulu 9-20 at maidcha as nan tapen nan manuskriton chi Griego. Isunga nan chiyuycha nangad-achar as nan Biblia at kanancha un chaan insurat Marcos chaná ay versikulu.

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Liblu

Nan Nun-ekaskasabaan Juan Ay Fumufunyag 1:1-13

Nan Nun-is-isuruwan Jesus Ad Galilea 1:14-9:50

Nan Nun-is-isuruwan Jesus Ad Jerusalem 10:1-52

Nan Anongos Ay Chumingkon Jesus Ya Nan Natuyana 11:1-15:47

Nan Natakuwan Jesus Manipud As Nan Utúy 16:1-8

Nan Nunpail-an Jesus Ya Nan Naetag-uyana Ad Chaya 16:9-20

Nan Nun-ekaskasabaan Juan Ay Fumufunyag

(*Mat. 3:1-12; Luc. 3:1-18; Jn. 1:19-28*)

1 ¹Hiyana nan nunlapuwan nan Ammay ay Chamag ay maepangkep kan Jesu Cristo ay Anak Apo Dios. ²Wacha nan infiakian Apo Dios as nan Anakna ad pus-uy ay enpaisuratna kan Isaias ay usa ay pomapadtu ay kanana, “Wacha nan ifiaorku ay mangon-ona mu he-a ay mangesakiana as nan ayum.”^a

³Ifugfukiawnantu henan lukiar ay disyerto un, ‘Esakianayu nan ayun nan Apo. Munlutkunyú nan ayuna.’^b

⁴Natongpar chaná ay kali as nan nunpail-an Juan ay Fumufunyag henan disyerto. Nunfunfunyag ya nun-ekaskasaba as nan tatakú, ya kanana, “Munfiawi kayu as nan fiasfiasoryu ya munpafunyag kayu, at pakawanun chakayu kan Apo Dios.” ⁵In-inmuy kan hiya nan ongoongor ay tatakú ay nurpu henan intiru ay probinsiya ay Judea ya henan siyudad ay Jerusalem. Nunfiawicha ay cha mangifiagiakia as nan fiasfiasorcha, at finunyakian Juan chicha henan wawang ay Jordan.

⁶Nan fiachon Juan at naamma as chotchot chi kamelio. Nan sinturuna at larat, ya nan kanuna at chuchun ya chilú. ⁷Infiagiakiana as nan tatakú, “Wacha nan usa ay cha umunud kan ha-un ay am-amud mu ha-un. Achiyak paat maekari ay munyongyong ay mangfokat as kiarot chi sapatosna. ⁸Funyakia chakayu as chanum, ngem hiya at funyakiana chakayuntu as Espiritu Santo.”

Nan Nunpafunyakian Jesus

(*Mat. 3:13-17; Luc. 3:21-22*)

⁹As nan hiyachi ay timpu, enmali hi Jesus ay nurpu ad Nazaret henan probinsiya ay Galilea, at nunpafunyag kan Juan henan wawang ay

^a 1:2 Mal. 3:1   ^b 1:3 Isa. 40:3

Jordan. ¹⁰Kun pay tenmakchang hi Jesus as nan chanum, inilana ay natkafian ad chaya, ya nan Espiritu Santo ay kaman karopati at cha komsop kan hiya. ¹¹Wacha us nan kali ay nurpu ad chaya ay kanana, “He-a nan anakku ay laylaychok. Malaylaychanak paat kan he-a.”

Nan Nanistingan Satanas Kan Jesus

(*Mat. 4:1-11; Luc. 4:1-13*)

¹²Hiya at chi ya entoróng nan Espiritu Santo hi Jesus henan disyerto. ¹³Nagyan hi Jesus hid-i as opat puru ay urkiw ay chinischisting Satanas. Wachacha us nan nunkaatap ay animar as nan kawad-ana, ngem wachacha nan angheles ay uy nangfiachang kan hiya.

Nan Nangelapuan Jesus Ay Mun-ekasaba

(*Mat. 4:12-17; Luc. 4:14-15*)

¹⁴Kun pay naifiarud hi Juan, inmuy hi Jesus ad Galilea, ya enkaskasabana nan Ammay ay Chamag ay nurpu kan Apo Dios. ¹⁵Kenalina, “*Inumchan nan ustu ay timpu, ya kiayud nan muntorayan Apo Dios. Munfiafiawi kayu as nan fiasfiasoryu ya afurotunyu nan Ammay ay Chamag!*”

Nan Nangayakian Jesus As Nan Enmon-ona Ay Disipulusna

(*Mat. 4:18-22; Luc. 5:1-11*)

¹⁶As nan cha manarcharanan Jesus henan olet nan Fiayfiay ay Galilea, inilana cha Simon kan Andres ay sunúdna ay cha manafukor^c henan fiayfiay, tay hiyachi nan chunucha. ¹⁷Angkiay kenalen Jesus kan chicha, “*Unuchunak, at isurok chakayu ay munfialin as kaman tomatafukor as tatau.*” ¹⁸Hiya at chi ya tenaynancha nan chiyuycha tafukorcha, ya immunudcha kan hiya. ¹⁹Kuncha pay tenmaak as akét, inilan Jesus cha Santiago kan Juan ay potot Zebedeo. Nan nauycha hen-aki at wachacha as nan fiangkacha ay cha mangesakiana as nan chiyuycha tafukorcha. ²⁰Hiya at chi ya enayakian us Jesus chicha. Tenaynancha hi amacha ay Zebedeo as nan fiangka ay kadwana nan chiyuycha munlagfuwuncha ay lanaraki, ya immunudcha kan Jesus.

Nan Nangepak-akan Jesus As Nan Chiyuycha Anennet

(*Luc. 4:31-37*)

²¹Inmuy cha Jesus ad Capernaum. As nan Urkiw ay Mun-iblayan, sinungkop hiya as nan senagoga ya nun-isuru. ²²Naschaawcha nan chiyuycha chinumngor kan hiya as nan enatna ay nun-isuru, tay as nan nun-isuruwana kan chicha at wachay kalibfengana ay achi kaman as

^c 1:16 Nan tafukor at kaman sichok, ngem ad-acha-an.

nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig. ²³As nan hiyachi, sinungkop hid-i nan usa ay laraki ay naanennetan, ya infukiawna, ²⁴“Anan atum kan chakami, Jesus ay i-Nazaret? Ay enmalika ay manachael kan chakami? Am-ammok he-a. He-a nan nasantowan ay finaor Apo Dios!”^d

²⁵Ngem senegaran Jesus nan anennet. Kenalina, “*Kuminakka! Fomoknagka kan tosa ay laraki!*” ²⁶Angkiay ya nunkorchasun nan anennet nan laraki ya nun-uwekuna as napigsa, angkiay femmoknag kan hiya.

²⁷Naschaaw as solet nan am-in ay tatau, ya nunsennarudsudcha, “Anan ngantona ngun ay fiarú ay sursuru? Wachay kalibfengana ay munfilin uray as nan anennet, at tomongparcha!” ²⁸Naiwaras ay dagus nan chamag maepangkep kan Jesus henan am-in ay sikib nan Galilea.

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Ongor Ay Munsaket (Mat. 8:14-17; Luc. 4:38-41)

²⁹As nan nak-akan cha Jesus as nan senagoga, inmuycha as afong cha Simon kan Andres. Nakiuy cha Santiago kan Juan. ³⁰Kuncha pay inumchan, nan katukiangan Simon ay fiafiai at inuumfug ay cha munpuchot. Hiya at chi ya infiaagcha kan Jesus. ³¹Kun pay naesnop hi Jesus kan hiya, inunnana nan limana ya finanguna. Nakaan nan puchotna, ya nunsakiana as kanuncha. ³²As nan nauynuwan nan urkiw as nan naschum, inyalen nan tatau kan Jesus nan am-in ay cha munsaket ya nan nunkaanennetan. ³³Naamong nan am-in ay umili as nan pantiw nan afong ay kawad-ana. ³⁴Ongor nan enpaammayna ay cha munsaket as tukutukún ay saksaket, ya enpafoknagna us nan ongor ay anennet as nan nunkaanennetan. Chaana penarufusan ay munkali nan chiyuycha anennet, tay aammucha hiya.

Nan Nun-ekaskasabaan Jesus Ad Galilea (Luc. 4:42-44)

³⁵As nan kafikiatana, finmangun hi Jesus as nan chaana napat-oran ya nak-ak as nan afong. Inmuy henan kamaid chi umili ay uy nunkararag. ³⁶Finmangun cha Simon ya nan kakadwana, ya uycha enanap hiya. ³⁷Kuncha pay naanapan, kenalicha, “Am-in ay tatau at cha chaká anapun.” ³⁸Ngem tinumfor hi Jesus, “*Uy takú henan naesasag-un ay il-ili ta uyak us munkasaba as nan tatau hid-i, tay hiyana nan kiapúna ay enmaliyak.*” ³⁹Isunga nunliklikud hiya henan intiru ay probinsiya ay Galilea ay cha mun-ekaskasaba as nan chiyuycha senagogacha ya cha mun-epafoknag as anennet as nan nunkaanennetan.

---

^d 1:24 Mat. 8:29; Mar. 5:7; Luc. 4:34; 8:28

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Nakonet

(Mat. 8:1-4; Luc. 5:12-16)

⁴⁰Wacha nan usa ay laraki ay nakonet ay naesnop kan Jesus. Nunpalintumang ay cha munpakpakaasi kan hiya, “Mu laychum, epaammayak koma.”

⁴¹Nasug-ang kayman hi Jesus, ya inchawchawna nan limana ay nangpa kan hiya. Kenalen Jesus, “*Laychok. Omammayka!*” ⁴²Hiya at chi ya nakaan nan konetna ya enmammay hiya. ⁴³Angkiay ya enpakatamna hiya ay dagus, ya pararuy enatna ay nangifilin, ⁴⁴“*Achim ifiagfiakia as kumpurmi nan enommat kan he-a, ngem kunka at uy munpaila as nan pachi ta ilauna ay nakaan nan saketmu. Kun pay marpas, umichatka as chatonmu kan Apo Dios ay kaman as nan infilin Moises ta mangammuwan nan tatau ay nakaan tit-iwa nan saketmu.*”^e ⁴⁵Ngem as nan nak-akan nan chiyuy laraki, uyna enpachapachamag nan enommat kan hiya. Isunga achi mafialin ay makauy hi Jesus henan il-ili ay iilaun chi ongoongor ay tatau, ngem kun at nagan henan kamaid chi tatau. Uray mu hiyasa, enmali challu kan hiya nan ongor ay tatau ay nurpu henan am-in ay lukiar.

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Paralitiko

(Mat. 9:1-8; Luc. 5:17-26)

2 ¹Kun pay inmuy chi kaat ay urkiw, nunfiangad hi Jesus ad Capernaum, ya nunchinamag ay kenmatam hiya. ²Isunga ongor ay tatau nan cha maamoamong as afongna at maid lukiar chi tapina uray as nan fiattaw. Angkiay as nan cha mangedakaskasabaan Jesus as kalen Apo Dios kan chicha, ³enmali nan opat ay lanaraki ay nangeaattang as laraki ay paralitiko ta iyuycha kan hiya. ⁴Maid atuncha ay mangesagun as nan paralitiko kan Jesus kiapú ta ongor chi tatau. Isunga kinusfotancha nan tabfongan ay tungor Jesus, at inuy-uycha nan paralitiko ay kukutug as nan inuumfukiana. ⁵Kun pay inilan Jesus nan pammatacha, kenalina as nan paralitiko, “*Anakku, napakawanka as nan fiasfiasormu.*”

⁶Wachacha nan tapina ay mun-isursuru as Lintig ay naketotokor hid-i ay nangali as numnumcha, ⁷“Adchi ngun na as taku t'uyuna kanan sa? Nakkuran man na ay taku t'uyuna epapachong chi achorna kan Apo Dios! Ngachana nan makafiael ay mamakawan as nan tatau as nan fiasfiasorcha mu achi hi Apo Dios yangkiay?”

⁸Hiya at chi ya naammuwan Jesus nan wacha as numnumcha, ya kanana kan chicha, “*Adchi sa as chay numnummun?*” ⁹Ngachana nan

^e 1:44 Lev. 14:1-32

narakraka as kanan as nan paralitiko, 'Napakawanka as nan fiasfiasormu,' winnu kanan un, 'Maligwatka, araum nan apragmu ya manaranka?'
¹⁰*Ngem mu hiyasa, atok na ta maammuwanyu ay nan Naepadtu ay Anak chi Taku at wachay kalibfengana asna's luta ay mamakawan as tatau as nan fiasfiasorcha.*" Kenalina as nan paralitiko, ¹¹*"Kanak kan he-a, tomakchugka, araum nan apragmu ya komatamka."* ¹²Hiya at chi ya tenmakchug hiya. Angkiay nun-arana nan apragna, ya nakak as nan mangiil-an nan am-in ay tatau. Naschaawcha am-in, ya chinaychayawcha hi Apo Dios, ya kanancha, "Anuy maid inil-ilami as assena!"

Nan Nangayakian Jesus Kan Levi

(Mat. 9:9-13; Luc. 5:27-32)

¹³Inmuy kasin hi Jesus henan olet nan Fiayfiay ay Galilea. Naamong chi ongor ay tatau kan hiya, at enlapuna ay nangisurusuru kan chicha. ¹⁴Kun pay naaw-awni as nan chana manarcharanan, inilana nan potot Alfeo ay hi Levi ay nangatokor as opisinana ay munfiayfiayachan as fiaror. Kenalen Jesus kan hiya, "*Unuchunak.*" Nunkaliligwat hi Levi ya immunud kan hiya.

¹⁵As nan nangatokoran cha Jesus ay makekan as afong Levi, ongor chi mangam-among as fiaror ya tapina ay fumafiasor ay makekan kan chicha, tay ongorcha ay immunud kan hiya. ¹⁶Kun pay inilan nan chiyuycha mun-isurusuru as Lintig ay wacha as nan bunggoy nan chiyuycha Fariseo ay cha makekan hi Jesus as nan chiyuycha fumafiasor ya mangam-among as fiaror, senarudsudcha as nan disipulusna, "Adchi t'uy makekan hiya as nan chiyuycha mangam-among as fiaror ya as nan tapina ay fumafiasor?"

¹⁷Kun pay chinngor Jesus chi, kenalina kan chicha, "*Nan tatau ay achi munsaket at achicha masapor chi choktor, ngem kun at nan chiyuycha munsaket yangkiay. Chaanak enmali ay mangayag as nan nunkalintig, ngem kun at nan fumafiasor.*"

Nan Maepangkep As Nan Mun-ayunaran

(Mat. 9:14-15; Luc. 5:33-35)

¹⁸As nan namingsan, chacha mun-ayunar nan disipulus Juan ay Fumufunyang ya nan disipulus nan chiyuycha Fariseo. Inmuy nan tapina ay tatau kan Jesus, ya senarudsudcha, "Adchi t'uy nan disipulus Juan ya nan disipulus nan chiyuycha Fariseo at mun-ayunarcha, ngem nan disipulusmu at achicha?"

¹⁹Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Ay mun-ayunar nan chiyuycha naayakian ay makichuyas uray mu kukutug nan chumuyas ay laraki kan chicha? Achicha met! Mu kukutug nan chumuyas ay laraki kan chicha,*

achicha mafialin ay mun-ayunar. ²⁰Ngem mu umchantu nan timpu ay maek-akan nan chinmuyas ay laraki kan chicha, hiyachintu nan mun-ayunarancha.”

Nan Maepangkep As Nan Fiarú Ay Insursuron Jesus

(Mat. 9:16-17; Luc. 5:36-39)

²¹Kenalen us Jesus ay nangepachong, “Maid mangelakub as fiarú ay lopot as nan lukiak ay fiachu. Mu atuna chi, komsun nan naelakub, at makuyud nan lukiak ay fiachu ya kaskasin marakset. ²²Maid us mangittu as kasubsufor ay fiayas as nan lukiak ay mangit-ittuwan ay larat. Mu ipuuyna, epabtaktu nan fiayas nan larat, at maiwagkia nan fiayas ya machachael us nan larat. Ngem kun at maittu nan kasubsufor ay fiayas as nan fiarú ay mait-ittuwan ay larat.”^f

Nan Maepangkep As Nan Urkiw Ay Mun-iblayan

(Mat. 12:1-8; Luc. 6:1-5)

²³As nan usa ay Urkiw ay Mun-iblayan, cha mar-os cha Jesus as nan chiyuycha uma ay natanman as trigo. As nan chacha manarcharanan, enlapon nan disipulusna ay munsaw-i. ²⁴Angkiay ya kanan nan chiyuycha Fariseo kan Jesus, “Ilaum, adchi t'uycha cha atun nan epawan nan lintig takú as nan Urkiw ay Mun-iblayan?”

²⁵Tinumfor hi Jesus kan chicha, “Ay kunyu chaan poros finasfiasa nan enat Ari David ya nan kakadwana as nan nunsaporancha ya nunchukiaangancha? ²⁶As nan hiyachi ay hi Abiatar nan kangatuwan ay pachen nan chiyuycha Judio, sinungkop hi David as nan munchaychayawan kan Apo Dios ya kenana nan tenapay ay naichaton kan Apo Dios. Ngem epawan nan lintig nan ngachana ay mangan mu achi yangkiay nan papachi.”^g Inchatna us nan tapen nan tenapay as nan kakadwana.”

²⁷Kenalen pay Jesus, “Nan Urkiw ay Mun-iblayan at naammaan para as nan omamaynan nan tataku. Chaan nafiyang nan tataku ay para as nan Urkiw ay Mun-iblayan. ²⁸Isunga nan Naepadtu ay Anak chi Taku nan muntoray uray as nan Urkiw ay Mun-iblayan.”

Nan Laraki Ay Nakukuy Nan Usa Ay Limana

(Mat. 12:9-14; Luc. 6:6-11)

3 ¹Sinungkop kasin hi Jesus as nan senagoga. Wach a hid-i nan usa ay laraki ay nakukuy nan usa ay limana. ²Wachacha us nan manisiiim kan Jesus mu epaamayna nan hana laraki as nan Urkiw ay Mun-iblayan ta wachay epafiasorcha kan hiya. ³Kenalen Jesus as nan nakukuy chi limana, “Omaliika hena.” ⁴Angkiay ya senarudsudna as nan tataku, “Ngachana nan

^f 2:22 Gen. 21:14, 19; Jos. 9:4, 13   ^g 2:26 1 Sam. 21:1-6

eparufus nan Lintig ay atun takú as nan Urkiw ay Mun-iblayan? Ay atun takú nan ammay winnu mangotettet? Ay esarikan takú nan fiyag chi taku winnu chachaelun? Ngem maid nunkali kan chicha. ⁵Finmufungat hi Jesus ay nuntat-allang kan chicha, ya nasaket us challu nan numnumna kiapú as nan kenatangken chi numnumcha. Angkiay ya kenalina as nan nakukuy chi limana, “*Uyachum nan limam.*” Inuyadna ya enmamay tit-iwa nan limana. ⁶Nak-ak nan chiyuycha Fariseo, ya hiya at chi ya uycha enapat as nan chiyuycha pasorot Ari Herodes mu anan atuncha ay mangpatuy kan Jesus.

Nan Inmuyan Nan Ongor Ay Tatakú Henan Olet Nan Fiayfiay

⁷Nak-ak hid-i hi Jesus ya nan disipulusna, at inmuycha henan olet nan Fiayfiay ay Galilea. Inmunud kan chicha nan ongoongor ay tatakú ay nurpu ad Galilea, Judea, ⁸Jerusalem, sakopun nan Idumea, as apét fomokfoknakian nan urkiw ay usa ay chumang nan wawang ay Jordan ya nan chiyuycha naesasag-un ay siyudad ay Tiro ya Sidon. Nan nauycha ongoongor ay tatakú at enmalicha kan Jesus, tay chinngorcha nan en-enatna. ⁹Kiapú ta ongor chi tatakú, kenalen Jesus as nan disipulusna ay mun-esakianacha as fiangka as munlukianana ta achicha epetun hiya. ¹⁰Kiapú ta ongor chi enpaamayna, nunsosonnor nan am-in ay munsaket ay umuy kan Jesus ta paatcha kaprosun hiya. ¹¹Mu kay ilaun nan nunkaanennetan hi Jesus, nunlukfubcha as nan sangwanana, ya infukiawcha, “He-a nan Anak Apo Dios!” ¹²Ngem infilin Jesus ay ustú kan chicha ay achicha ifiagfiakia nan maepangkep kan hiya.

Nan Nangpilihan Jesus As Nan Hinpuru Ya Chuwa Ay Apostolesna (*Mat. 10:1-4; Luc. 6:12-16*)

¹³Kun pay tinmikid cha Jesus henan chuntug, enayakian Jesus nan chiyuycha laychuna, at enmalicha kan hiya. ¹⁴Kuncha pay inumchan, chinutokana nan hinpuru ya chuwa ay apostolesna ta chicha nan kadmawana, ya ifiaorna ay uy mun-ekaskasaba. ¹⁵Inchatna us chi kalibfengan kan chicha ay mun-epafoknag as nan chiyuycha anennet. ¹⁶Chatona nan hinpuru ya chuwa ay pinilen Jesus: hi Simon (ay ngenadnana as Pedro), ¹⁷nan hen-aki ay cha Santiago kan Juan ay potot Zebedeo (ay chicha nan ngenadnana as Boanerges ay nan laychuna ay kanan at “An-ak chi Kud-or”); ¹⁸hi Andres, hi Felipe, hi Bartolome, hi Mateo, hi Tomas, hi Santiago ay potot Alfeo, hi Tadeo, hi Simon ay mangesasaket as nasyona, ¹⁹ya hi Judas Iscariote ay mangesepseptu kan Jesus.

Hi Jesus Ya Hi Beelzebub (*Mat. 12:22-32; Luc. 11:14-23*)

²⁰Kun pay narpas chi, kenmatam cha Jesus. Ongor kasin chi tatakú ay naamong, at kun achi mawayaan hiya ya nan disipulusna ay mangan.

²¹As nan nanngoran nan iib-ana as na, inmuycha as nan kawad-an Jesus ta ekatamcha hiya, tay wachacha nan tatau ay cha mangarkali un uy at natongtongok hiya. ²²Nan tapen nan mun-isursuru as Lintig ay kinmuwab ay nurpu ad Jerusalem at chacha kankan, “Nan sinungkop man kan hiya at hi Beelzebub! Hiya nan ap-apon nan chiyuycha anennet ay nangichat as pannakafialina ay mangepak-ak as nan chiyuycha anennet.” ²³Kun pay enommat na, enayakian Jesus chicha, ya kanana kan chicha ay mangepadpachong, “Anan atun *Satanas* ay mangepak-ak as achorna? ²⁴*Mu munkikinnufiat nan tatau henan usa ay muntorayan, machachael nan hana ay muntorayan.* ²⁵*Kaman us as nan hinfiaruy ay mu masusumacha at masisiyanchantu.* ²⁶*Mu makepatuy hi Satan as nan chiyuycha anennet ay etorayana ya masisiyancha, mumpatingkia nan pannakafialina.* ²⁷*Maid makaskop as nan afong nan usa ay kursi ay taku ta akiwuna nan kuk-uwana tosa sukúdna on-ona etakud hiya, at mafialina ay akiwun nan wacha as nan afongna.*

²⁸“*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay mafialin ay mapakawan nan tatau as nan am-in ay fiasfiasorcha ya uray nan am-in ay karkalicha ay maifusor kan Apo Dios.* ²⁹*Ngem nan taku ay munkali as maifusor as nan Espiritu Santo at achi poros mapakpakawan, tay nan enatna at fiasor ay maid patingkiana.*” ³⁰Kenalen Jesus na, tay kenalicha ay naanennetan hiya.

Nan Enan Jesus Ya Nan Susnúdna Ay Lanaraki

(*Mat. 12:46-50; Luc. 8:19-21*)

³¹Angkiay ya enmali hi enana ya nan susnúdna ay lanaraki as nan afong ay kawad-ana. Nangatakchugcha as nan fiattaw, ya enpaayagcha hiya. ³²Ongor chi tatau ay nangatokor ay nangaarufong kan Jesus, ya kanancha kan hiya, “Wacha hi enam ya nan susnúdmu ay lanaraki as nan fiattaw ay cha mangepaayag kan he-a.”

³³Tinumfor hi Jesus, “*Ngachancha nan kanam ay enak ya susnúdku?*” ³⁴Nuntat-allang as nan nangaarufong kan hiya, ya kanana, “*Nauycha nan tit-iwa ay enak ya susnúdku!*” ³⁵*Nan uray ngachana ay mangedkaman as nan enkeddeng Apo Dios ay atuna at hiya nan tit-iwa ay sunúdku ay laraki winnu fiafia ya enak.*”

Nan Taku Ay Uy Nun-iwagwag As Fokel

(*Mat. 13:1-9; Luc. 8:4-8*)

4 ¹Kasin nun-isuru hi Jesus henan olet nan Fiayfiay ay Galilea. Kiapú ta ongoongor chi tatau ay naamong kan hiya, uy tenmokok hiya as nan fiangka ay wacha henan fiayfiay. Nan ongoongor ay tatau at wachacha henan oletna. ²Ongor chi insursuron Jesus kan chicha ay maepadpachongan, ya as nan nun-is-isuruwana, kenalina kan chicha,

³“Chungrunyu! Wacha nan usa ay taku ay uy nun-iwagwag. ⁴As nan chana munwagwagwagian, nag-as nan tapen nan fokel as nan charan. Angkiay ya enmalicha nan kossel ya kenancha. ⁵Nan tapina at nag-ascha as nan machupras ay lukiar ay ak-akettuy chi lutana. Kiapú ta ak-akettuy chi lutana, henkemad ay linmisimcha. ⁶Kun pay penomtang nan urkiw, nakling nan chiyuycha cha tomemel. Kiapú ta chaancha lenmamot ad churum, narangucha. ⁷Nan tapina at nag-ascha as nan kaongoran chi sufet. Naikisancha ay tinmufu as nan ongor ay sufet. Naskorcha ya chaancha finumkias. ⁸Nan tapina ay fokel at nag-ascha as nan ammay ay luta. Tinmufucha ya nasikuncha, at finumkiascha ya enmongorcha as maturon pupuru, maunum pupuru ya mahinkiagsot.” ⁹Inyanongos Jesus, “Nan wachay ingana ay chumngor at masapor chumngor.”^h

Nan Pangkep Nan Maepadpachongan

(Mat. 13:10-17; Luc. 8:9-10)

¹⁰Kun pay nauusa hi Jesus, nakiuy kan hiya nan tapen nan tataku ay kadmacha nan hinpuru ya chuwa ay disipulus, ya senarudsudcha nan maepangkep as nan maepadpachongan. ¹¹Tinumfor hi Jesus kan chicha, “Kan chakayu nan naepakaammuwan nan chiyuycha chaan naam-ammuwan ay maepangkep henan muntorayan Apo Dios. Ngem as nan tapina ay achi omafurot kan ha-un at kun maepadpachong nan am-in ay maisursuru ¹²ta ‘uray mu ilailauncha, achicha challu ematonan, ya uray mu chungruchungruncha, achicha challu maawatan. Tay mu atuncha chaná at munfiangadcha kan Apo Dios, at pakawanuna chicha.”ⁱ

Nan Laychun Ay Kanan Nan Maepadpachongan

(Mat. 13:18-23; Luc. 8:11-15)

¹³Angkiay ya nunsarudsud hi Jesus kan chicha, “Ay kunyu chamman achi maawatan na ay maepadpachongan? Anan atunyu ngay ngarud ay mangammu as nan laychun ay kanan nan tapina ay maepadpachongan? ¹⁴Nan chiyuycha fokel ay inwagwag nan mun-iwagwagwag at hiyana nan kalen Apo Dios. ¹⁵Nan tapen nan tataku at maepachongcha as nan fokel ay nag-as as nan charan. As nan manngorancha as nan nauy ay kali, maannali hi Satanas ya kaanuna nan hana kali ay chinngorcha. ¹⁶Assesa us as nan chiyuycha fokel ay naiwagwag as nan machupras ay lukiar. Maepachongcha as nan tataku ay naragsak ay mang-awat ay dagus as nan kalen Apo Dios as nan manngorancha. ¹⁷Achi lomamot ay ustu as nan numnumcha, ya kun hen-omaketan chi omafurotancha. Angkiay ya as nan omaliyan nan likiat winnu mapalikiatancha kiapú as nan enmafurotancha as nan kalen Apo Dios, hiya at chi ya achicha ituruy ay omafurot. ¹⁸Kun pay nan chiyuycha

^h 4:9 Mar. 7:16; Pal. 2:7, 11, 17, 29   ⁱ 4:12 Isa. 6:9-10; Jn. 12:40

naiwagwag as nan tinmufuwan chi ongor ay sufet at maepachongcha as nan tatau ay manngor as nan kalen Apo Dios. ¹⁹Ngem nan chanchanagcha, nan layadcha ay fumaknang, ya nan tapina ay laylaychuncha ay arau at sulinuncha nan kalen Apo Dios. Mu hiyasa, achicha fumkias. ²⁰Ngem nan chiyuycha naiwagwag as nan ammay ay luta at chicha chi nan maepachong as nan tatau ay manngor ya mang-awat as nan kalen Apo Dios. Fumkiascha as maturon pupuru, maunum pupuru, ya mahinkiagsot.”

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Pingki

(Luc. 8:16-18)

²¹Inturuy Jesus ay nun-epadpachong, “Ay napaskuchan nan pingki ta maop-opan as fianga winnu maipuuy as nan selok nan kama? Ay kun at achi epatang as nan maepatpatngana? ²²Tay maid naetatafun ay achintu maepaila, winnu maid chaan naepakaammu as achintu munmallag. ²³Nan wachay ingana ay chumngor at masapor chumngor.”^j ²⁴Kenalen pay Jesus kan chicha, “Numnumunyu ay ustu nan chungrunyu! Nan panglukudyu as nan pachongyu ay tatau, assesantu us nan panglukud Apo Dios kan chakayu, ngem kaskasin pay. ²⁵Tay nan taku ay wachay kafiaelana at maettan as ong-ongor. Nan taku ay maid kafiaelana at uray nan ak-akettuy ay wacha kan hiya at maarantu.”

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Cha Masikun Ay Naetanum

²⁶Kasin nun-epachong hi Jesus, “Nan muntorayan Apo Dios at maepachong as nan taku ay uy mun-iwagwag as fokel chi trigo as umana. ²⁷As nan massuyana as nan lenafi ya fumangunana as nan winiet, at chacha tumufu ya masikun nan fokel, ngem achina ammu mu anan enatcha ay tinmufu ya nasikun. ²⁸Tay nan luta mismu nan manikun ya mangepafukias as nan chiyuy naetanum. Omon-ona at pom-on, angkiay mamusfus. Angkiay ya manorchang. ²⁹Kun pay nabkiasan chi, uyna aniyun ay dagus, tay panag-aani.”

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Fokel Chi Mostasa

(Mat. 13:31-32, 34; Luc. 13:18-19)

³⁰Inturuy Jesus, “Ngachana nan mangepachongan takú henan muntorayan Apo Dios, winnu ngachana ay maepadpachongan nan osarok? ³¹Maepachong as nan fokel chi mostasa ay kaek-ektelan as nan am-in ay fokel asna's luta. ³²Ngem kun pay maetanum, masikun ya munfialin as kaad-acha-anan as nan am-in ay naetanum as uma. Somapang as anad-acha, isunga mafialin ay somollongan chi kossel nan omalenong ay pangana.”

---

j 4:23 Mat. 11:15; Pal. 3:6, 13, 22; 13:9

³³Ongor chi assesena ay maepadpachongan ay enos-osar Jesus as nan nangekaskasabaana as nan kalen Apo Dios kan chicha. Insursuruwana chicha as nan kafiaelancha ay mangawat. ³⁴Kun maepadpachongan am-in nan enosarna ay naketagtakiatfor kan chicha. Ngem as nan maaangiayancha, epakaawatna as nan disipulusna nan am-in.

Nan Nangepakinkan Jesus As Nan Napigsa Ay Angin

(Mat. 8:23-27; Luc. 8:22-25)

³⁵As nan hana ay urkiw as nan naschum, kenalen Jesus as nan disipulusna, *“Kumchang takú henan fiayfiay ta umuy takú ad chumang.”* ³⁶Nunlukian nan disipulusna as nan fiangka ay nangatokoran Jesus ya tenaynancha nan ongoongor ay tataku. Wachacha pay nan tapina ay fiangka ay nakiuy kan chicha. ³⁷Kalina at ya enmali nan mun-atifudfud ay angin. Pararu ay cha sopsopyatan nan challuyon nan fiangka, isunga kiayud lumnud. ³⁸Ngem nanassuy hi Jesus ay nangapongan as nan uchichen nan fiangka. Finangun nan disipulus hiya, ya kanancha, *“Misturu, ay achim pakian-anu uray mu lumnud takú?”*

³⁹Finmangun hi Jesus, ya infilina as nan angin ya nan challuyon, *“Kuminak kayu!”* Kinminak nan angin, ya ammay kasin as solet. ⁴⁰Kenalen Jesus kan chicha, *“Adchi t'uy kayu umugyat? Ay maid poros pammatiyu?”*

⁴¹Naschaawcha as solet ya nunesennarudsudcha, *“Anan ngachan ngun tona t'uy uray angin ya challuyon at tongparunchay filina?”*

Nan Laraki Ay Naanennetan

(Mat. 8:28-34; Luc. 8:26-39)

5 ¹Inturuy cha Jesus ay kinumchang henan fiayfiay inkiana inumchancha henan sasakopun nan i-Gerasa. ²Kun pay nunchissaag hi Jesus as nan fiangka, wacha nan nanib-at kan hiya ay usa ay laraki ay naanennetan ay nurpu henan lurubfok ³ay mamagyanana. Maid at makaetakud kan hiya, uray mu kor-ong nan maosar. ⁴Tay namen ongor ay nakor-ongan nan limana ya sukina, ngem kuna challu senokposokpot ya chenachaelna nan kor-ong nan sukina. Maid makaepakud kan hiya, tay kurkursiyan. ⁵Inurkiw ya lenafi at cha munlikulikud hiya henan lurubfok ya chunchuntug ay cha mun-uweuwek ya chana ug-ugchun nan achorna as fiatu.

⁶Kuna pay inila hi Jesus henan ad-achawwi pay laing, tenmagtag ay inmuy kan hiya ya nunpalintumang as nan sangwanana. ⁷Inpigsana ay nangifukiaw, *“Jesus ay Anak nan Kangatuwan ay Dios, anan ngachana nan laychum ay atun kan ha-un? Munsapataka kan Apo Dios ay achiyak palikiatun.”*^k ⁸Kenalina na, tay kenalen at Jesus kan hiya, *“He-a ay anennet, mak-akka kan tona ay laraki!”*

^k 5:7 Mar. 1:24

⁹ Angkiay senarudsud Jesus kan hiya, “*Anan ngachanmu man?*”

“*Liniblif u nan ngachanku, tay ongoongor kami,*” ensongfiatna.

¹⁰ Angkiay ya kuncha cha mumpakapakaasi kan Jesus ay achina paat pak-akun chicha henan hana ay lukiar.

¹¹ As nan naesasag-un, wachachay ongoongor ay fiafuy ay cha munsuksukor henan filig. ¹² Enpakaasen nan chiyuycha anennet kan Jesus, “*Ifiaormu ngarud chakami as nan chiyuycha fiafuy ta sugpunmi chicha.*”

¹³ Isunga penarufusan Jesus chicha. As nan hiyachi, femoknag nan chiyuycha anennet as nan laraki ya sinungkopcha as nan chiyuycha fiafuy. Angkiay ya kenamon nan chiyuycha fiafuy ay chinmayyu inkiana nag-ascha henan teng-el, ya nurningcha henan fiayfiay. Nan filang nan chiyuycha fiafuy at umuy as chuwan lifu.

¹⁴ Kun pay inilan nan chiyuycha mun-ay-aywan as fiafuy nan enommat, tenmagtagcha ya uycha enpachamag as nan tataku henan ili ya sigsikib. Inmuy nan tataku ay uy nangila as nan enommat. ¹⁵ Kuncha pay inumchan as nan kawad-an cha Jesus, inilacha nan laraki ay nak-akan nan liniblif u ay anennet. Nangatokor hid-i ya nangafiachu, ya ammay at chi numnumna. As nan hiyachi, inmugyatcha am-in as solet. ¹⁶ Angkiay ya nan chiyuycha nangila as na at infiakiacha as nan tataku nan enommat as nan naanennetan ay laraki ya nan enommat as nan chiyuycha fiafuy. ¹⁷ Angkiay enlapucha ay nunpakaasi kan Jesus ta mak-ak hiya henan lukiar ay sasakopuncha. ¹⁸ Kun pay cha uy munlukian hi Jesus as nan fiangka, nunpakaasi nan laraki ay femoknakian nan chiyuycha anennet ta makiuy koma kan hiya. ¹⁹ Ngem chaan penarufusan Jesus hiya. Kuna at kenali kan hiya, “*Komatamka as nan iib-am, ya ifiakiam nan am-in ay enat Apo Dios kan he-a ya nan ongor ay sug-angna kan he-a.*” ²⁰ Angkiay ya nak-ak ay inmuy henan makali un Hinpuru ay Siyudad ay cha mangifiagiakia as nan enat Jesus kan hiya. Naschaaw nan am-in ay tataku ay nanngor.

Nan Anak Jairo Ya Nan Fiafiai Ay Nangpa As Nan Fiachon Jesus

(Mat. 9:18-26; Luc. 8:40-56)

²¹ Nunfiangka kasin cha Jesus ay kinumchang ad chumang. Kun pay nunchissaag hiya henan olet nan fiayfiay, enarufong nan ongoongor ay tataku hiya. ²² Angkiay ya enmali nan usa ay ap-apu as nan senagoga ay nan ngachana at Jairo. Kuna pay inila hi Jesus, nunlukfub as nan sangwanana, ya kanana, ²³ “*Cha maongos nan fumarasang ay pototku. Omalika pay ta epataymu nan limam kan hiya ta omamay ya matakun hiya.*” ²⁴ Nakiuy hi Jesus kan hiya. Kuncha pay cha manad-aran, immunud nan ongoongor ay tataku ya senmaliyubyubcha kan Jesus.

²⁵ Wacha hid-i nan usa ay fiafiai kan chicha ay kun cha mun-ichaichara as hinpuru ya chuwa ay tawwun. ²⁶ Ongor chi likiatna as nan uyna

nunpaakiaakiasan as nan ongor ay choktor, ya kinastosna pay nan am-in ay sipingna. Omammay koma hiya, ngem kun at kenmaskasin. ²⁷Nachamagna nan maepangkep kan Jesus. As nan hiyachi, nakitun-ud as nan ongoongor ay tataku inkiana naesnop as uchug Jesus, ya kenpana nan fiachuna, ²⁸tay kanana as numnumna, “Mu kunku paat kap-un uray nan fiachuna at omammayak.”

²⁹Hiya at chi ya nakyat tit-iwa nan cha fomokfoknag ay charana, ya keneknana ay nakaan nan saketna. ³⁰As nan hiyachi, nakeknan Jesus ay nak-ak chi pannakafialin kan hiya. Isunga nunsakong hiya as nan ongoongor ay tataku, ya kanana, “*Ngachana nan nangpa as nan fiachok?*”

³¹Tinumfor nan disipulusna, “Ilaum at ongoongor chi tataku ay nangaarufong kan he-a, angkiay sarudsuchum pay laing mu anan nangpa kan he-a?” ³²Ngem nuntat-allang hiya ay nangila mu ngachana nan nangekaman hid-i. ³³Kiapú ta ammon nan fiafiai nan enommat kan hiya, enmali ay cha munnappapayagpag kiapú as ugyatna ya nunlukfub as nan sangwanan Jesus. As nan hiyachi, infiakiana kan Jesus nan am-in ay tit-iwa.

³⁴Angkiay ya kenalen Jesus kan hiya, “*Anakku, nan pammatem nan nangepaammay kan he-a. Uyka ay kun natalna nan numnummu, tay enmammayka at.*”

³⁵Kun pay kukutug ay cha munkarkali hi Jesus, wachacha at nan enmali ay nurpu as afong Jairo ay ap-apu as nan senagoga. Kenalicha kan Jairo, “Natuy at nan pototmu ay fumarasang. Anum pay laing lilifokun nan misturu?”

³⁶Chaan penakian-anon Jesus nan kenalicha. Ngem kuna at kenali kan Jairo, “*Achika umugyat. Kunka omafurot yangkiay.*” ³⁷Maid tukún as penarufusan Jesus ay umunud kan hiya kun yangkiay cha Pedro kan Santiago ya hi Juan ay sunúd Santiago. ³⁸Kuncha pay inumchan as nan afong Jairo, inilan Jesus nan ongor ay tataku ay cha mun-at-atengorngor. Chacha managchaku ya mun-ag-akor as napigsa. ³⁹Sinungkop hiya, ya kanana kan chicha, “*Adchi tu’y kayu cha mun-at-atengorngor ya mun-ag-akor? Nan onga at chaan natuy, ngem kun yangkiay nanassuy.*”

⁴⁰Kuncha at enam-amrang hiya. Ngem enpapitiwna am-in chicha, ya enayakiana nan ama ya enan nan onga, ya nan chiyuycha turu ay disipulusna. Angkiay enpanguna chicha as nan kawad-an nan onga. ⁴¹Inunnana nan liman nan onga, ya kanana kan hiya, “*Talita, kum!*” Nan laychuna ay kanan at, “Fumarasang, fumangunka!” ⁴²Hiya at chi ya finmangun tit-iwa nan fumarasang ya nanaran. (Hinpuru ya chuwa nan tawwuna.)

Naschaawcha as solet nan nakiuy kan Jesus. ⁴³Ngem infilin Jesus kan chicha ay maid poros mangifiagfiag-ancha as nan enommat. Angkiay ya infiakiana kan chicha ay umichatcha as kanun nan fumarasang.

Nan Nangachiyancha Kan Jesus Ad Nazaret Ay Ilina

(Mat. 13:53-58; Luc. 4:16-30)

6 ¹Nak-ak hi Jesus hid-i, ya inmuy henan mismu ay ilina. Nakiuycha nan disipulusna kan hiya. ²As nan Urkiw ay Mun-iblayan, enlapuna ay nun-isuru as nan senagoga, at naschaaw nan ongor ay nanngor kan hiya. Kenalicha, “Ay chaud ngun nan nangor-an tona ay taku as nan nauycha isursuruna? Ngantona ngun ay kenasilib nan naichat kan hiya? Anan atuna ngun ay mangedkaman as milagro? ³Ay fiakun hiya nan mun-am-amma as afong ay anak Maria, ya panguruwan cha Santiago, Jose, Judas ya hi Simon? Ay fiakun nan nauycha susnúdna us ay fianafiai at nakiilicha kan chitaku?” Angkiay ya enachicha at hiya.

⁴Kenalen Jesus kan chicha, “*Maichayaw nan pomapadtu henan kumpurmi ay lukiar, omangkiay henan mismu ay ilina ya as nan iib-ana ya pamilyana.*” ⁵Maid enkaman Jesus as nakaskaschaaw hid-i, kun yangkiay nan nangepatayana as limana as nan chiyuycha akét ay cha munsaket, ya enpaammayna chicha. ⁶Naschaaw hiya kiapú ta maid pammatacha kan hiya.

Nan Nangifiaoran Jesus As Nan Hinpuru Ya Chuwa

(Mat. 10:5-15; Luc. 9:1-6)

Angkiay ya nunfiabfiat hi Jesus ay cha mun-is-isuru henan chiyuycha fiabruy hid-i. ⁷Enayakiana nan hinpuru ya chuwa ay disipulus, ya infiaorna chicha ay hinchudwa. Inchatnay kalibfengan kan chicha ay mangepak-ak as nan chiyuycha anennet. ⁸Infilina us kan chicha, “*Maid etakinyu as nan munfiatanyu, kun yangkiay surkudyu. Achi kayu ometakin as sangát, passek ya siping as forsayu.*” ⁹Munsandal kayu, ngem achi kayu ometakin as fiachu ay munsokatanyu. ¹⁰As nan ngachana ay ili ay ay-ayanyu ay wachay mangmangili kan chakayu as afongna, hid-i nan magyananyu inkiana mak-ak kayu henan hana ay ili. ¹¹Mu maid poros mangmangili kan chakayu henan ngachana ay lukiar ya achicha chumngor kan chakayu, mak-ak kayu hid-i. As nan mak-akanyu, pokpokanyu nan tapok as nan chapanyu ta epailayu ay maid fiyangyu kan chicha mu chusaun Apo Dios chicha.”

¹²Isunga uycha enkasaba as nan tatau ay masapor munfiafiawicha as nan fiasfiasorcha. ¹³Enpafoknagcha nan ongor ay anennet as nan nunkaanennetan. Angkiay kenapuwancha as lana nan ongor ay munsaket, at nakaan nan saketcha.

Nan Natuyan Juan Ay Fumufunyang

(Mat. 14:1-12; Luc. 9:7-9)

¹⁴Nachamag Ari Herodes ad Galilea nan en-enat Jesus, tay nunchinngor nan ngachan Jesus henan am-in ay lukiar. Kenalen nan tapen nan tatau, “Hiya

hi Juan ay Fumufunyag ay kun kasin nataku. Isunga wacha kan hiya nan pannakafialin ay mangedakaman as nan nauycha nakaskaschaaw.”¹⁵ Ngem kenalen nan tapina, “Hiya hi Elias.” Kenalen pay nan tapina, “Usa hiya ay pomapadtu ay kaman usa as nan chiyuycha pomapadtu ad pus-uy.”

¹⁶ Kun pay chinngor Herodes chaná, kenalina, “A, hiya hi Juan ay Fumufunyag ay enpasiwatku nan uruna! Kun payat kasin nataku!”¹⁷ Kenalen Herodes chi, tay hiya nan nangepatiliw ya nangepafiarud kan Juan ay nakokor-ongan. Enat Herodes na ta palaylaychuna hi asawana ay Herodias kiapú ta kenontrakontran Juan hi Herodes, tay enasawana nan ingudna ay asawan Felipe ay sunúdna.¹⁸ Tay kenarkalen ngamin Juan kan Herodes, “Epawan nan lintig ay asawum nan ingudmu.”¹⁹ Isunga wachay ingor Herodias kan Juan, at laychuna ay epapatuy hiya, ngem achina maekaman.²⁰ Kiapú ta umugyat hi Herodes kan Juan, ensarakana hiya, tay ammuna ay nalintig ya nasantowan hiya. Uray mu nalilifokan as solet hi Herodes as nan chana manmanngoran as nan isursuron Juan, laylaychuna challu ay chumchumngor kan hiya.

²¹ Ngem kun pay inumchan nan chansan Herodias as nan urkiw ay mangnumnumnumancha as nan naiyanakan Ari Herodes, nunsicha hi Herodes. Enpaayagna nan am-in ay nunkangatu ay opisyar as nan governo, chiyuycha komander chi sosorchachu ya nan mafigfigig ay tatakú henan probinsiya ay Galilea.²² As nan sinungkopan nan anak Herodias ay fiafiai ya nunsasara, nalaylaychan hi Herodes ya nan chiyuycha mangilina. Isunga kenalen Ari Herodes as nan fiarasang, “Chawatum kan ha-un nan kumpurmi ay laychum, at ichatku kan he-a.”²³ Ensapatana as nan fiarasang, “Uray mu ngachanay chawatum kan ha-un at ichatku kan he-a, uray ud-ay kakudwan nan chak etortorayan.”

²⁴ Pinmitiw nan fiarasang, ya uyna senarudsud kan enana, “Ngachana nan chawatok?”

“Nan uron Juan ay Fumufunyag,” ensongfiat enana.

²⁵ Angkiay ya naannuuy nan fiarasang as nan ari, ya kanana kan hiya, “Nan laychok at ichatmu ay dagus nan uron Juan ay Fumufunyag ay maiittu as nan paratu.”

²⁶ Pararu ay nalilifokan nan ari, ngem kiapú ta nun-ekari as nan sangwanan nan am-in ay mangilina, mafaiin ay achi mangedakaman as nan enkarina kan hiya.²⁷ Hiya at chi ya infiaorna nan usa ay sorchachu ay mangiyali as nan uron Juan. Inmuy tit-iwa nan sorchachu, ya siniwatna nan uron Juan as pagfiaruchan.²⁸ Inyuyna nan uru ay naiittu as nan paratu, ya inchatna as nan fiarasang. Angkiay nan fiarasang at inchatna kan enana.²⁹ Kun pay nachamag nan disipulus Juan na, enmalicha ay nangara as nan achorna, at uycha inlufok.

Nan Namakanan Jesus As Nan Leman Lifu Ay Tatakú
(*Mat. 14:13-21; Luc. 9:10-17; Jn. 6:1-14*)

³⁰ Nunfiangad nan apostoles kan Jesus, ya infiakiacha nan am-in ay en-enatcha ya nan insursurucha.³¹ Kiapú ta ongor chi tatakú ay cha

omaliali kan chicha ya ongorcha us chi cha mak-amak-ak, maid wayacha ay mangan. Isunga kenalen Jesus as nan disipulusna, “*Ayu! Uy takú henan kamaid chi tatau ay kun chitchitaku yangkiay ta munpangaiblay kayu as hen-omaketan.*” ³²Isunga nunfiangkacha ay inmuy henan kamaid chi tatau ay kun chidchicha yangkiay.

³³Ngem ongor ay tatau nan nangematon kan cha Jesus as nan nunligwatancha. Tenmagtagcha ay nurpu henan am-in ay ili, at enmononacha ay inumchan henan uy ay-ayan cha Jesus. ³⁴Kun pay nunchissaag hi Jesus, inilana nan ongoongor ay tatau. Nasug-ang hiya kan chicha, tay kamancha karnero ay maid mangay-aywan kan chicha. Isunga enlapuna ay nangisuru kan chicha as ongor ay sursuru. ³⁵Kun pay cha maschum, inmuy nan disipulus kan hiya, ya kanancha, “*Nauy takú henan kamaid chi umili ya cha us maschum.*” ³⁶Epakatammu nan nauycha tatau ta umuycha henan naesasag-un ay fiabfiabruy ya uycha lomaku as kanuncha.”

³⁷Ngem tinumfor hi Jesus kan chicha, “*Chakayu mismu nan mangichat as kanuncha.*”

Angkiay senarudsudcha, “*Ay uy kami lomaku as tenapay ay munfiaror as chuwan kiasot ay dinario ta ichatmi as kanuncha?*”

³⁸Senarudsud us Jesus, “*Kaatnay tenapay nan wacha kan chakayu? Uyyu ilaun.*”

Kuncha pay naammuwan, nunfiangadcha, ya kanancha kan hiya, “*Lema ay tenapay ya chuwa ay filis.*”

³⁹Angkiay infilina kan chicha ay epaar-arubfongcha nan tatau ay tomokor as nan lukiam. ⁴⁰Isunga tenmokorcha ay naar-arubfong as hinkiagsot ya henlelman pupuru. ⁴¹As nan hiyachi, enaran Jesus nan lema ay tenapay ya nan chuwa ay filis ya nuntangad ad chaya ay munyaman kan Apo Dios. Kun pay narpas, pinutput-ingna nan chiyuycha tenapay, ya inchatna as nan disipulusna, ya nan disipulusna at inwarascha as nan ongoongor ay tatau. Kinudkudwana us nan chuwa ay filis, ya enpaiwarasna kan chicha am-in. ⁴²Nangancha am-in, at nasufucha. ⁴³Haat amongun nan disipulus nan chinaancha ay tenapay ya filis ay namnu as nan hinpuru ya chuwa ay uppig. ⁴⁴Nan filang nan lanaraki yangkiay ay nangan at leman lifu.

Nan Nanaranan Jesus As Nan Oson Nan Chanum

(*Mat. 14:22-33; Jn. 6:16-21*)

⁴⁵As nan cha mangepakataman Jesus as nan ongoongor ay tatau, hiya at chi ya enpalukiana nan disipulusna as nan fiangka, ya enpaon-onana chicha ay kinumchang ad chumang ad Betsaida. Kuna pay enpakatam chicha, ⁴⁶tinmikid hiya henan chuntug ta uy munkararag. ⁴⁷As nan naschum, wacha nan fiangka ay nunlurukianan nan disipulusna henan

kiawan nan fiayfiay. Kun pay hi Jesus, nauusa pay laing henan chuntug. ⁴⁸Inilan Jesus nan chiyuycha disipulusna ay cha maliglikiatan ay mangepacharan as nan fiangka, tay kuncha sisib-atun chi angin.

Kun pay nakapis, inmuy kan chicha hi Jesus ay cha manarcharan as nan oson nan chanum. Elas-iyana koma chicha, ⁴⁹ngem as nan nangil-an nan disipulus kan hiya ay cha manarcharan as nan oson nan chanum, ninumnumcha ay uy at usa ay anennet. Nun-uwekcha, ⁵⁰tay inmugyatcha as solet as nan nangil-ancha am-in kan hiya. Ngem nunkanan at Jesus kan chicha, *“Papigsaunyu nan numnumyu! Ha-un na ya! Achi kayu umugyat!”* ⁵¹Angkiay ya nakilukian hiya kan chicha as nan fiangka, at kinminak nan angin. Naschaawcha as solet, ⁵²tay chaancha pay naawatan nan tit-iwa ay laychun ay kanan nan nangepaongoran Jesus as nan tenapay, tay tenmangken chi numnumcha.

Nan Nangepappaammayan Jesus As Nan Chiyuycha
Munsaket Ad Genesaret
(Mat. 14:34-36)

⁵³As nan kinumchangancha henan fiayfiay, inumchancha ad chumang henan lukiar ay Genesaret, ya entakudcha nan fiangka. ⁵⁴Kuncha pay nunchissaag as nan fiangka, enmatonan at nan tatakhi Jesus. ⁵⁵Isunga tenmagtagcha henan intiru ay lukiar, ya inyaattangcha nan chiyuycha munsaket ta iyuycha henan uray ay chaud ay nanngorancha ay kawad-an Jesus. ⁵⁶Uray mu ay chaud nan ay-ayan Jesus ay kaman henan fiabfiabruy, il-ili winnu sigsikib, inyuy nan tatakhi nan chiyuycha munsaket as nan mun-el-elakwan. Angkiay nunpakaasicha kan hiya ta paat kap-un nan chiyuycha munsaket nan uray kiayachan nan fiachuna, at enmamaycha nan am-in ay nangpa kan hiya.

Nan Sursuru Ay Enpatawid Nan Kaap-uan
(Mat. 15:1-9)

7 ¹As nan namingsan, naamong kan Jesus nan chiyuycha Fariseo ya nan tapen nan mun-isursuru as Lintig ay nurpu ad Jerusalem. ²Inilacha ay cha mangan nan tapen nan disipulus Jesus ay chaancha nunfuru. Chaancha inunud nan ustu ay iniili ay ukialen nan Judio. ³(Tay nan chiyuycha Fariseo ya am-in ay Judio at chacha un-unuchun nan iniili ay ukialen nan uycha kaap-uan ay enpatawidcha kan chicha ay hiya nan achicha manganan mu achicha munfuru. ⁴Mu murpucha as nan mun-el-elakwan, achicha mangan sukúdcha mun-umus.¹ Ongor pay chi tapina ay naepatawid ay iniili ay ukialicha ay kis-ancha atun ay kaman

---

¹ 7:4 As nan tapina ay manuskritu at kanana, “Achicha kanun nan nurpu as nan mun-el-elakwan sukúdcha maurasan.

as nan mangurasancha as nan tasa, fianga ya tapina ay naammaan as kianfiang.) ⁵Isunga nunsarudsudcha kan Jesus nan chiyuycha Fariseo ya nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig. Kenalicha, “Adchi t’uy achi tongparun nan disipulusmu nan iniili ay ukialen nan kaap-uan takú, ngem kuncha at mang’an ay achi munfuru?”

⁶Angkiay kenalen Jesus kan chicha, “*Tit-iwa as solet nan enpadton Isaias maepangkep kan chakayu ay pakamankaman ay hiyana nan nauy naisurat as nan Kalen Apo Dios,*

‘Nan nauycha tatakú at chaychayawunak as nan kalicha, ngem achawwi challu nan numnumcha kan ha-un.

⁷*Maid kotok nan chacha manaychayawan kan ha-un, tay nan chacha isursuru at lintig ay enammaan chi taku ay kanancha un filfilinku.”^m*

⁸*Inyangkiayanyu nan lintig Apo Dios, ya inun-unudyu nan iniili ay ukiali ay enpatawid nan tatakú.”*

⁹Kenalen pay Jesus kan chicha, “*Ammay met kayman chi chayú at-atun ay mangachi as nan lintig Apo Dios ta tongparunyu nan naepatawid ay iniili ay ukialiyu!* ¹⁰*Tay nan enpaisurat Apo Dios kan Moises at kanana, ‘Rispirituwum cha amam kan enam,’ ya ‘Nan ngachana ay mangituchor as amana ya enana at masapor maepapatuy.”* ¹¹*Ngem chayú met isuru ay mu wachay ifiachang koma nan usa ay taku kan cha amana kan enana at mafialin ay munpanfor mu kanana un, ‘Korfian na’ (Nan laychuna ay kanan at naiichat na kan Apo Dios).* ¹²*Mu isuruyu sa, chayú epawa ay fiadngana cha amana kan enana.* ¹³*Mu hiyasa, menaidyu nan kotok nan kalen Apo Dios kiapú as nan iniili ay ukialiyu ay chayú epatawid as nan tapina. Ongor pay chi tapina ay anassesesa ay chayú at-atun.”*

Nan Tit-iwa Ay Mangepaassi As Nan Taku

(Mat. 15:10-20)

¹⁴Enayakian kasin Jesus nan tatakú kan hiya, ya kanana kan chicha, “*Chumngor kayu am-in kan ha-un, ya numnumunyu ay ustú ta maawatanyu nan ifiakiak.* ¹⁵*Fiakun nan okmonun nan usa ay taku nan mangepaassi kan hiya, ngem kun at nan chiyuycha epafoknagna as tapakna ay murpu as numnumna.* ¹⁶*[Nan wachay ingana ay chumngor at masapor chumngor.]”^o*

¹⁷Kun pay tenaynan Jesus nan ongor ay tatakú ya sinungkop as nan afong, senarudsud nan disipulusna mu ngachana nan laychun ay kanan nan maepadpachongan. ¹⁸Kenalina kan chicha, “*Ay uray us chakayu at achiyu maawatan? Ay achiyu ammu ay nan okmonun nan taku at fiakun hiyana nan mangepaassi kan hiya as nan mangiilan Apo Dios?* ¹⁹*Tay nan*

^m 7:7 Isa. 29:13   ⁿ 7:10 Exo. 20:12; 21:17; Lev. 20:9; Deut. 5:16   ^o 7:16 As nan tapen nan manuskritu as nan kali ay Griego at maid na ay versikulu.

umuyana at fiakun as numnumna, ngem kun at as putuna, at etaina challu." (Kenalen Jesus chi ta epakaammuna ay mafialin ay kanun nan am-in ay makan.)

²⁰ Angkiay ya kenalina pay, "*Nan epafoknag nan taku ay murpu as nan numnumna nan mangepaassi kan hiya as nan sangwanan Apo Dios.* ²¹ *Tay as nan numnum nan taku nan kurpuwan chi am-in ay manangotettet ay pangkep ay mangetoróng kan hiya ay mangepapas as assi ay lachokna, mangakiw, pomatuy, umiwet.* ²² *Nan tapina pay ay manangotettet ay pangkep at kenaakum, kenasongel, kenamanang-allilaw, kenaruket chi ukiali, kenaapos, kenamanagkak-ali, kenapangas ya kenaruku.* ²³ *Am-in chaná ay kenamangotettet at nurpucha as nan numnum nan taku ay chicha nan munlumu as fiasor nan usa ay taku.*"

Nan Pammaten Nan Fiafiay Ay I-Fenicia

(Mat. 15:21-28)

²⁴ Angkiay ya nak-ak cha Jesus hid-i ya inmuycha henan sakop nan Tiro ya Sidon. Chinmawus as nan usa ay afong ya achina laychun ay maammuwani chi uray usa ay wacha hiya hid-i, ngem chaana naetafun. ²⁵ Wacha nan usa ay fiafiay ay nan anakna ay fiafiay at naanennetan. As nan nanngoran nan hana fiafiay as nan maepangkep kan Jesus, naannuuy hiya ya nunlukfub as nan sangwanana. ²⁶ Nan nauy ay fiafiay at naiyanak ad Fenicia ay sakop nan Siria. Nan kalina at Griego. Nunpakaasi hiya kan Jesus ta epafoknagna nan anennet as nan anakna. ²⁷ Kenalen Jesus kan hiya ay mangepadpachong, "*Masapor pakanun on-ona nan ongong-a, tay achi met ustumu araun nan chacha kanun ya ichat as nan chiyuycha asu.*"

²⁸ Tinumfor nan fiafiay kan hiya, "O, tit-iwa sa Apo. Ngem uray nan chiyuycha asu as nan selok nan lamesaan at kanuncha nan mag-as as nan cha manganan nan ongong-a."

²⁹ Angkiay kenalen Jesus kan hiya, "*Kiapú as nan nauy songfiatmu, komatamka ud-ay, tay nak-ak at nan anennet as nan anakmu.*"

³⁰ Kenmatam nan fiafiay as afongcha, at inilana nan anakna ay finmafianak as nan masmassuyana. Nak-ak at tit-iwa nan anennet kan hiya.

Nan Nangepaamman Jesus As Nan Taku Ay Nalurak Ya Naumor

³¹ Angkiay ya nak-ak hi Jesus henan sakop nan Tiro ya inuyna ad Sidon, at inmuy henan sakop nan makali un Hinpuru ay Siyudad. Haat munfiangad henan Fiayfiay ay Galilea. ³² As nan hiyachi, wachacha nan nangiyuy kan Jesus as laraki ay nalurak ya naumor. Nunpakaasicha kan hiya ta epatayna nan limana kan hiya ta omamman.

³³ Isunga enek-ak Jesus hiya as nan kaongoran chi tataku ta chidchicha yangkiay. Angkiay enlorokna nan kiayyamotna as nan ingan nan laraki.

Kun pay narpas, tinmubfia, ya enkapuna nan tubfiana as nan chilana nan laraki. ³⁴Nuntangad hiya ad chaya, ya nunlong-ag as napigsa, ya kanana as nan laraki, “*Efata!*” (Nan laychuna ay kanan at “*Matkafianka!*”) ³⁵Hiya at chi ya makadngor nan laraki. Nakaan chi inumorna, ya enmammay chi munkaliyana.

³⁶Angkiay ya infilin Jesus kan chicha ay maid poros mangifiagfiag-ancha. Ngem as nan kaskasina nangifilinan as sa, kaskasinja at infiafiakia nan enatna. ³⁷Naschaaw as solet nan am-in ay nanngor, ya kanancha, “Anuy paat ammay am-in chi chana at-atun! Uray nan nalurak at pakadnguruna, ya nan naumor at pakaliyuna.”

Nan Namakanan Jesus As Nan Opat Lifu Ay Tatau

(*Mat. 15:32-39*)

8 ¹As nan namingsan, ongoongor kasin chi naamong ay tatau kan Jesus. Kun pay nam-in chi kanuncha, enayakian Jesus nan disipulusna kan hiya, ya kanana kan chicha, ²“*Masug-angak as nan nauycha tatau, tay turu ay urkiw ay naketaktakinja kan ha-un, ya nam-in nan sangatcha.*” ³*Mu pakatamok chicha ay cha munchukiaang, maurawchantu as nan charan, tay achawwi nan nurpuwan chi tapina kan chicha.*”

⁴Tinumfor nan disipulusna kan hiya, “O, ngem anan omor-an as ommat ay makan ta epakan kan chatona ay tatau henan kamaid chi umili?”

⁵Senarudsud Jesus, “*Kaatna ay tenapay nan wacha kan chakayu?*”
“Kun pitu,” ensongfiatcha.

⁶Infilin Jesus as nan tatau ay tomokorcha as nan luta. As nan nangor-ana as nan pitu ay tenapay, nunyaman kan Apo Dios. Kun pay narpas, pinutput-ingna cha chi, at inchatna as nan disipulusna ta iwarascha as nan tatau. Enat tit-iwa nan disipulus. ⁷Wacha us nan akét ay aneket ay filis. Nunyaman kasin hi Jesus, at enpaiwarasna us. ⁸Nangancha am-in, at nasufucha. Haat amongun nan disipulus nan chinaancha ay namnu as nan pitu ay uppig. ⁹Nan filang nan tatau ay nangan at mafialin ay opat lifu.

¹⁰Kun pay narpas, enpakatam Jesus nan tatau. Hiya at chi ya nunlukian hiya ya nan disipulusna as nan fiangka, ya inmuycha henan sakop nan Dalmanuta.

Nan Chawat Ay Omepaila Hi Jesus As Nakaskaschaaw

(*Mat. 16:1-4; Luc. 12:54-56*)

¹¹Wachacha nan Fariseo ay inmuy kan Jesus, ya enlapucha ay makesosek kan hiya. Chinawatcha ay omepaila hiya as nakaskaschaaw ay sinyar ay mangepaneknek ay hiya at nurpu kan

Apo Dios. Enatcha na ta chistinguncha hiya. ¹²Nunlong-ag hiya as napigsa kiapú as saket chi numnumna kan chicha, at kenalina, *“Adchi ngun t’uy chumawat nan tataku ad wani as nakaskaschaaw ay sinyar? Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay maid maepaila kan chicha.”* ¹³Tenaynana chicha, ya nunlukian kasin as nan fiangka ay kumchang ad chumang.

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Chiyuycha Fariseo
(*Mat. 16:5-12*)

¹⁴Naliw-an nan disipulusna ay ometakin as sangatcha ay tenapay kun yangkiay nan usa ay tenapay ay wacha kan chicha as nan fiangka. ¹⁵Finag-an Jesus chicha as nan nangaliyana, *“Il-ilaunyu nan lebaduran nan chiyuycha Fariseo ya nan lebaduran Herodes.”*

¹⁶As nan nangaliyana as chi, natatakiatforcha nan disipulusna. Kenalicha, *“Infiakiana chi, tay maid sangát takú ay tenapay.”*

¹⁷Ammon Jesus nan chacha matatakiatforan. Isunga senarudsudna kan chicha, *“Adchi t’uyyu cha matatakiatforan chi kamaid nan sangatyu ay tenapay? Ay achiyu pay laing ammu winnu maawatan? Ay kun natangken chi numnumyu? ¹⁸Ay maid matayu ay mangila, ya maid ingayu ay manngor? Ay achiyu manumnum ¹⁹nan namutput-ingak as nan lema ay tenapay ay kenan nan leman lifu ay tataku? Kaatnay uppig nan napnu as chinaancha ay enamongyu?”*

“Hinpuru ya chuwa,” ensongfiatcha.

²⁰*“As nan pitu ay tenapay ay kenan nan opat lifu ay tataku, kaatna’y uppig nan napnu as chinaancha ay enamongyu?”*

“Pitu,” ensongfiatcha.

²¹*“Ay achiyu pay laing maawatan?”* senarudsud Jesus.

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Nafurag Ay Laraki Ad Betsaida

²²Kun pay inumchan cha Jesus ad Betsaida, inyuy nan tapen nan tataku nan usa ay nafurag ay laraki kan Jesus. Nunpakaasicha kan hiya ta kap-una koma nan nafurag ta omammay. ²³Penachang Jesus nan nafurag ya enek-akna henan fiabruy. Tinubfiaana nan matan nan nafurag, ya enpatayna nan limana kan hiya. Angkiay ya senarudsudna, *“Ay wachay mailam?”*

²⁴Nuntat-allang nan nafurag, at kenalina, *“O, mailak chi tataku, ngem kamancha kaiw ay cha manarcharan.”*

²⁵Enpatay kasin Jesus nan limana as nan matan nan nafurag. Enmetoong nan nafurag, ya enmammay nan matana, at narawag nan mangiilana as nan am-in. ²⁶Angkiay ya enpakatam Jesus hiya, ya infilina, *“Komatamka at! Achika munfiangad henan fiabruy.”*

Nan Infiakian Pedro Maepangkep Kan Jesus

(Mat. 16:13-20; Luc. 9:18-21)

²⁷Angkiay ya inturuy cha Jesus ay inmyu henan chiyuycha fiabruy nan Cesarea Filipos. As nan chacha manaranan, senarudsudna as nan disipulusna, “*Ngachana nan kanan nan tataku maepangkep kan ha-un?*”

²⁸Infiakiacha kan hiya, “Kanan met nan tapina un he-a hi Juan ay Fumufunyag, ya kanan nan tapina un he-a hi Elias. Wacha pay nan mangali un usaka as nan chiyuycha pomapadtu.”

²⁹Senarudsud Jesus kan chicha, “*Ngem chakayu ngay? Ngachana nan kananyu maepangkep kan ha-un?*”

Tinumfor hi Pedro, “He-a nan Cristo.”

³⁰Angkiay ya infilin Jesus kan chicha ay maid poros mangifiagiagiancha as nan maepangkep kan hiya.

Nan Nangifiagi-an Jesus As Nan Munlikiatana Ya Matuyana

(Mat. 16:21-23; Luc. 9:22)

³¹Angkiay ya enlapon Jesus ay mangisuru as nan disipulusna ay nan Naepadtu ay Anak chi Taku at masapor mun-iliwas as ongor ay likiat. Achiyuntu nan anam-amá, nan anap-apon chi papachi ya nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig hiya. Maepapatuytu hiya, ngem as nan marpasan chi turu ay urkiw at mataku hiya manipud as nan utúy. ³²Narawag nan enat Jesus ay nangifiakia kan chicha. Kun pay chinngor Pedro na, enek-akna hi Jesus, at senengarana hiya kiapú as nan kenalina. ³³Ngem as nan nunsakongan Jesus, entoongana nan tapina ay disipulusna, ya sengarana hi Pedro as nan nangaliyana, “*Mak-akka Satanas! Tay nan cham numnumnumun at fiakun nan laychun Apo Dios, ngem kun at nan laychun chi taku.*”

Nan Taku Ay Manglayad Ay Umunud Kan Jesus

(Mat. 16:24-28; Luc. 9:23-27)

³⁴Angkiay ya enayakian Jesus nan ongor ay tataku ya nan disipulusna. Kenalina kan chicha, “*Nan taku ay manglayad ay umunud kan ha-un at masapor ikinakna ay mangelaman as nan laylaychuna, ya itiina nan korosna, haat umunud kan ha-un.*” ³⁵Tay nan uray ngachana ay mangepapati ay mangesarakan as fiyagna asna's luta at malitawnantu challu. Ngem nan uray ngachana ay manglitaw as fiyagna asna's luta kiapú as pammatina kan ha-un ya as nan Ammay ay Chamag at maesarakantu. ³⁶Tay anan maaran nan taku ay mangkuwa as nan am-in ay wacha asna's luta, ngem malitawna challu nan fiyagna ay maid patingkiana ad inferno? ³⁷Anan ngachana challu nan mafialin ay esokat nan taku ay para as nan fiyagna? ³⁸Tay nan taku ay mangifiain kan ha-un ya nan karkalek as nan nauycha tataku ad wani

ay achi omafurot kan Apo Dios ya fumafiasor at ifiaintu us nan Naepadtu ay Anak chi Taku hiya as nan kasina omalijan ay mangepaila as nan kaichayawan Amana ay kadwana nan nasantowan ay angheles.”

9 ¹Kenalen pay Jesus kan chicha, *“Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay wachacha nan tapina kan chakayu ay nangatakchug hena ay achintu matuy inkiana ilauncha nan muntorayan Apo Dios ay wacha nan pannakafialina.”*

Nan Tinmukunan Nan Ilan Jesus

(Mat. 17:1-13; Luc. 9:28-36)

²Kun pay inmuy chi unum ay urkiw, entakin Jesus cha Pedro, Santiago ya Juan. Enpanguna chicha henan nangatu ay chuntug ay kun chidchicha yangkiay. As nan chacha mangi-iil-an kan Jesus, tinmukun chi kail-ana.

³Nan fiachuna at nunfialin as mun-am-amoselap ya pinmukpukkawan. Maid maepachongana as nan naepapukaw ay fiachu ay wacha asna's luta.

⁴As nan hiyachi, nunpaila kan chicha cha Elias kan Moises ay cha maketagtakiatfor kan Jesus. ⁵Angkiay ya kenalen Pedro kan Jesus, *“Misturu, ammay paat ta wacha takú hena. Kun kami at mun-amma as turu ay fiawi, usa kan he-a, usa kan Moises ya usa kan Elias.”* ⁶Kenalina chi, tay achina ammu nan ustu ay ifiakiana kiapú ta inmguyatcha as solet.

⁷Angkiay ya wacha nan lifuu ay nangalenong kan chicha, ya wacha nan kali ay nurpu as nan lifuu ay kanana, *“Hi tona nan anakku ay laylaychok. Chumngor kayu kan hiya.”* ⁸Nuntat-allangcha ay dagus, ngem maid tapina as inilacha mu achi hi Jesus yangkiay.

⁹As nan chacha chumayyuwan ay nurpu henan chuntug, infilin Jesus kan chicha, *“Maid mangifiagfiag-anyu as nan inilayu inkiana matakú kasin nan Naepadtu ay Anak chi Taku.”*

¹⁰Tenongparcha nan filina kan chicha, ngem nunesennarudsudcha ay chidchicha yangkiay mu anan laychun ay kanan nan matakú manipud as nan utúy. ¹¹Ensarochakchakcha kan Jesus, *“Adchi man t'uy kanan nan mun-isorsuru as Lintig ay masapor omon-ona hi Elias ay omali mu hi Cristo?”*

¹²Tinumfor hi Jesus kan chicha, *“Tit-iwa ay omali on-ona hi Elias ay mangesakiana as nan am-in. Ngem adchi t'uy kanan nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay nan Naepadtu ay Anak chi Taku at masapor ay mun-iliwas as ongor ay likiat ya achiyun chi tatakú?”* ¹³Ngem ifiakiak kan chakayu ay enmali at hi Elias, ya enatcha kan hiya nan am-in ay lenaylayadcha ay kaman as nan kanan nan naisurat as nan Kalen Apo Dios maepangkep kan hiya.”

Nan Nangepafoknakian Jesus As Nan Anennet As Nan Onga

(Mat. 17:14-21; Luc. 9:37-43)

¹⁴Kun pay nunfiangad hi Jesus ya nan turu as nan kawad-an nan tapina ay disipulusna, inilacha nan ongoongor ay tatakú ay nangaarufong kan

chicha. Cha makesosek nan tapen nan mun-isursuru as Lintig as nan disipulus. ¹⁵As nan nangil-an nan am-in ay tatakua kan Jesus, naschaawcha as solet, ya tenmagtagcha ay uy nangpakomosta kan hiya. ¹⁶Senarudsud Jesus as nan disipulusna, *“Ngachana nan chayu makesosekan kan chicha?”*

¹⁷Usa as nan tatakua nan tinumfor, *“Apo, inyalek kan he-a nan anakku ay laraki ay achi makakali, tay inumor nan anennet hiya. ¹⁸Kun kay sumru nan anennet kan hiya at tu-ukuna as nan luta. Mun-usab nan tapakna, munngesat chi fiab-ana ya kumursi nan achorna. Chinawatku as nan nauycha disipulusmu ay epafoknagcha nan anennet, ngem chaancha kenafiaelan.”*

¹⁹Tinumfor hi Jesus kan chicha, *“Nakkuran kayu ay tatakua ad wani! Maid tit-iwa pammatiyu! Anan kafiayag chi mawawad-ak kan chakayu? Anan kafiayag chi tata-unku kan chakayu? Iyaliyu man hiya kan ha-un.”*

²⁰Angkiay inyuycha hiya kan Jesus. Kun pay inilan nan anennet hi Jesus, nunkorchasuna ay dagus nan fumarfiaru. Natu-ug nan fumarfiaru ay cha munlidlidchan as nan luta ya cha umus-usab nan tapakna. ²¹Senarudsud Jesus as nan aman nan fumarfiaru, *“Kaatna nan nangalapuwana as nan nauy cha om-ommat kan hiya?”*

“Nunlapu as nan kaongana,” ensongfiatna. ²²*“Kun anaka un cha ichus-or nan anennet hiya as nan apuy, mu achi kay at as nan chanum ta patayuna hiya. Masug-angka pay kan chakami ya fiadngam chakami mu kafiaelam.”*

²³Kenalen Jesus, *“Adchi t'uymu kanan, ‘Mu kafiaelak’? Am-in at mafialin ay maekaman as nan taku ay wachay pammatina kan Apo Dios.”*

²⁴Hiya at chi ya inpigsan nan aman nan fumarfiaru ay nunkali, *“Omafurotak, ngem kurang nan pammatek. Fiadnganak man paat ta mataptapiyan nan pammatek!”*

²⁵Kun pay inilan Jesus nan ongor ay tatakua ay nagrub ay tenmagtag ay naesnop kan cha Jesus, infilina as nan anennet, *“He-a ay anennet ay nanglurak ya nang-umor as nan nauy fumarfiaru, mak-akka at man kan hiya, ya achika at munfiangfiangad kan hiya!”* ²⁶Nun-uwek nan anennet, ya nunkorchasuna as solet nan fumarfiaru, angkiay nak-ak. Kaman at kun nanatuy nan fumarfiaru. Isunga ongor nan nangali, *“Natuy at hiya.”* ²⁷Ngem inunnan Jesus nan liman nan fumarfiaru, ya finanguna, at tenmakchug.

²⁸Kun pay sinungkop cha Jesus as nan omaafongancha ay chidchicha yangkiay, senarudsud nan disipulusna kan hiya, *“Adchi t'uy kami chaan nakaepak-ak as nan anennet?”*

²⁹Tinumfor hi Jesus, *“Nan assena ay karasen chi anennet at achi maepak-ak mu achi babaen as panagkararag yangkiay.”*

Nan Nangifiag-an Kasin Jesus As Nan Matuyana

(Mat. 17:22-23; Luc. 9:44-45)

³⁰Nak-ak cha Jesus henan hana ay lukiar, at nar-oscha ad Galilea. Achi laychun Jesus ay maammuwan nan tatakua nan kawad-ancha, ³¹tay

chana isuruwan nan disipulusna. Kenalina, “*Nan Naepadtu ay Anak chi Taku at maipurangtu as nan tatakú ya patayunchantu. Kun pay matuy ya marpas chi turu ay urkiw, matakuntu hiya manipud as nan utúy.*” ³²Ngem chaancha naawatan nan kenalina, ya umugyatcha ay mangepoot kan hiya.

Nan Kaamuchan As Nan Muntorayan Apo Dios

(Mat. 18:1-5; Luc. 9:46-48)

³³Inumchancha ad Capernaum. As nan sinungkopancha as nan afong, senarudsud Jesus as nan disipulusna, “*Ngachana nan enapatyu as nan charan?*” ³⁴Ngem kuncha am-in kinkinak, tay enapatcha mu ngachana nan kaamuchan kan chicha. ³⁵Kun pay tenmokor hi Jesus, enayakiana nan hinpuru ya chuwa ay disipulus, ya kanana kan chicha, “*Mu ngachana nan munlayad ay omon-ona at masapor hiya nan omanongos as nan am-in ya fiabfiaarun nan am-in ay tatakú.*”

³⁶Angkiay enarana nan usa ay onga, ya enpatakchugna as nan kiawacha. Enakworna, ya kanana kan chicha, ³⁷“*Nan uray ngachana ay mang-awat as nan ap-apud ay taku ay kaman kan tona ay onga kiapú as nan pammatina kan ha-un at ha-un nan awatuna. Nan uray ngachana ay mang-awat kan ha-un at fiakun yangkiay ha-un nan awatuna, ngem nan nangifiaor us kan ha-un.*”

Nan Achi Fumusor Kan Chitaku At Kadwa Takú

(Luc. 9:49-50)

³⁸Kenalen Juan kan Jesus, “*Misturu, inilami nan usa ay taku ay cha mangepafoknag as nan chiyuycha anennet ay cha mangosar as ngachanmu. Enpawami, tay fiakun takú met kadwa hiya.*”

³⁹Ngem kenalen Jesus, “*Achiyu epawa, tay nan mangedkaman as nakaskaschaaw ay mangosar as ngachanku at achiyak ekaliyan as maifusor kan ha-un as maaw-awni.*” ⁴⁰Tay nan taku ay achi fumusor kan chitaku at kadwa takú. ⁴¹Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay nan mangepaikop as uray hentasa ay chanum kan chakayu kiapú ta tatakú chakayu kan Cristo at siguradu ay maawatna nan gun-gunana.”

Nan Taku Ay Munlumu As Fumasoran

(Mat. 18:6-9; Luc. 17:1-2)

⁴²“*Nan uray ngachana ay munlumu as fumasoran chi usa as nan nauycha ap-apud ay tatakú ay omaafurot kan ha-un at un-unuyna ay maetekor chi losóng ay fiatu as fiakiangna, ya maichus-or hiya henan fiayfiay.*” ⁴³Mu nan usa as nan limam nan kiapón chi fumasoram, putnam. *Un-unuyna ay pungudka ay maetapi as nan fiyag ay maid patingkiana mu nan wacha nan chuwa ay limam, ya kunka challu umuy ad inferno as nan kawad-an*

chi apuy ay achi mapappauy. ⁴⁴ [Hid-i at achi matmatuy nan chiyuycha fikis, ya achi mapappauy nan apuy.] ⁴⁵ Mu nan usa ay sukem nan kiapón chi fumasoram, putnam. Un-unuyna ay pungudka ay maetapi as nan fiyag ay maid patingkiana mu nan wacha nan chuwa ay sukem, ya kunka challu maichus-or ad inferno. ⁴⁶ [Hid-i at achi matmatuy nan chiyuycha fikis, ya achi mapappauy nan apuy.]^p ⁴⁷ Mu nan matam nan kiapón chi fumasoram, oketam. Un-unuyna ay fuslingka ay maetapi henan muntorayan Apo Dios mu nan wacha nan chuwa ay matam, ya kunka challu maichus-or ad inferno. ⁴⁸ Hid-i at achi matmatuy nan chiyuycha fikis, ya achi mapappauy nan apuy.

⁴⁹ “Tay am-in ay tatau at masapor mapachasanchay likiat ta omammay nan ukialicha ay maepachong as nan asin ay mangepammay as tamtam nan chinangchang.”^q ⁵⁰ Ammay nan asin, ngem mu chakus at nakaan nan tamtamna, achi poros kasin omasin. Isunga komaman kayu as nan asin ta munfifinnachang kayu ya makekappia kayu as nan pachongyu ay taku.”

Nan Isursuron Jesus Maepangkep As Ichang

(Mat. 19:1-12; Luc. 16:18)

10 ¹ Kun pay nak-ak cha Jesus hid-i, inmuycha henan sakop nan Judea henan usa ay chumang nan wawwang ay Jordan. Angkiay ya kun pay naamong kasin kan hiya nan ongoongor ay tatau, insuruwana kasin chicha ay kaman challu as nan ukialina.

² Wachacha nan tapen nan Fariseo ay inmyu kan Jesus ta chistinguncha hiya as nan nanarudsuchancha, “Ay eparufus nan Lintig takú ay iyichang nan laraki hi asawana?”

³ “Anan ngachana nan infilin Moises kan chakayu?” ensongfiat Jesus kan chicha.

⁴ “Enparufus met Moises ay mun-amma nan laraki as kasuratan nan mun-ichangancha, at epak-akna hi asawana,” ensongfiatcha.^f

⁵ Ngem kenalen Jesus kan chicha, “Insurat Moises nan nauy lintig para kan chakayu kiapú as nan kenatangken chi numnumyu. ⁶ Ngem as nan laplapon nan nafiayangan nan luta, ‘finayang Apo Dios nan taku ay laraki ya fiafiat’^s ay kaman as nan naifiakia as nan Kalen Apo Dios ay kanana, ⁷ ‘Hiyana nan kiapúna ay taynan nan laraki cha amana kan enana ta etepona hi asawana, ⁸ at munfialincha as us-usa.’ Isunga fiakuncha chuwa, ngem kuncha us-usa.^t ⁹ Nan nunteponun ngarud Apo Dios at achi koma mun-ichangun chi taku.”

¹⁰ Kuncha pay nunfiangad as nan afong, ensarochakchak nan disipulus

^p 9:44, 46 As nan tapen nan manuskritu as nan kali ay Griego at maid chaná.

Maepachongcha as nan versikulu 48. ^q 9:49 As nan kali ay Griego at kanana, “Am-in ay tatau at masapor ay naasinancha as apuy.” ^r 10:4 Deut. 24:1-3 ^s 10:6 Gen. 1:27; 5:2

^t 10:8 Gen. 2:24

kan Jesus nan maepangkep as nan chiyuy kenalina. ¹¹Kenalen Jesus kan chicha, “*Nan ngachana ay laraki ay mangiyichang as asawana ya kasin omasawa hiya as tukún at umiwet. Nan hana ay enatna at fiasorna as nan enmon-ona ay asawana.*” ¹²Kaman us as nan fiafiyai ay mangiyichang as asawana ya kasin omasawa as tukún at umiwet.”

Nan Namendisyonan Jesus As Nan Ongong-a

(*Mat. 19:13-15; Luc. 18:15-17*)

¹³As nan namingsan, wachacha nan cha mangiyuy as ongong-a kan Jesus ta kaprosuna ay mangbendisyon kan chicha, ngem senengaran nan disipulus chicha. ¹⁴As nan nangil-an Jesus as chi, finmungat, ya kanana kan chicha, “*Yasa! Pay-anyu ay omali nan ongong-a kan ha-un. Achiyu epawa, tay nan tataku ay maepachong kan chatona ay ongong-a nan maetapi henan muntorayan Apo Dios.*” ¹⁵Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay nan achi mang-awat henan muntorayan Apo Dios ay kaman as nan atun nan usa ay onga at achi poros sungkop henan muntorayana.” ¹⁶Angkiay ya inus-ussana ay nangakwor as nan ongong-a, ya benendisyonana chicha as nan nangepatayana as limana kan chicha am-in.

Nan Nafiaknang Ay Taku

(*Mat. 19:16-30; Luc. 18:18-30*)

¹⁷Kun pay cha munligwat cha Jesus ay munfaat, tenmagtag kan hiya nan usa ay laraki. Nunpalintumang as nan sangwanana, ya senarudsudna kan hiya, “*Ammay ay Misturu, ngachana man nan masapor ay atok ay manawid as nan fiyag ay maid patingkiana?*”

¹⁸Kenalen Jesus kan hiya, “*Adchi t'uymu kanan un ammayak? Maid poros tukún as ammay mu achi yangkiay hi Apo Dios.*” ¹⁹Ammom met nan filfilin Apo Dios, “*Achika pomatuy, achika umiwet, achika mangakiw, achika munkutum ay muntistigu, achika somator, ya rispituwum cha amam kan enam.*”^u

²⁰Kenalen nan laraki kan hiya, “*Misturu, nunlapu as nan kaongak at enafurotku met am-in chaná.*”

²¹Kun pay entoongan Jesus nan laraki, nalaylaychan kan hiya, ya kanana, “*Wacha nan usa ay nunkurangam. Uymu elaku nan kukuwam, ya ichatmu nan lakuna as nan chiyuycha pugli, at wachantu nan kenafiaknangmu ad chaya. Mu marpas sa, unuchunak.*” ²²Kuna pay chinngor sa, naila as lupana ay nginmuyus, ya nunnunungu ay nakak, tay nafiaknang as solet.

²³As nan hiyachi, nuntat-allang hi Jesus, ya kanana as nan disipulusna, “*Anuy paat nalikiattu as nan chiyuycha wachay kenafiaknangcha ay*

^u 10:19 Exo. 20:12-16; Deut. 5:16-20

sungkop henan muntorayan Apo Dios!” ²⁴Naschaawcha nan disipulus as nan nangaliyana as chi, ngem kenalen kasin Jesus, *“An-akku, anuy paat nalikiat ay sungkop henan muntorayan Apo Dios!* ²⁵*Narakraka pay ay lumfot nan kamelio as nan los-ok nan chakum mu nan fiaknang ay sungkop henan muntorayan Apo Dios!”*

²⁶Naschaawcha as solet, ya nunsesennarudsudcha, *“Ngachancha ngay ngarud nan mafialin ay maesarakan?”*

²⁷Entoongan Jesus chicha, ya kanana, *“As nan tataku at achicha kafiaelan ay mangedkaman as na. Ngem achi kan Apo Dios, tay kafiaelana nan am-in.”*

²⁸Angkiay kenalen Pedro kan hiya, *“Enham! Tenaynanmi nan am-in, ya inmuud kami kan he-a!”*

²⁹Kenalen Jesus, *“Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay nan nanaynan as afongna, susnúdna, enana, amana, an-akna winnu payyiwna kiapú as nan pammatina kan ha-un ya kiapú as nan mangedkasabaana as nan Ammay ay Chamag* ³⁰*at mamen hinkiasottu nan awatuna ad wani ay timpu. O, ongor pay nan awatuna ay ab-afong, susnúd, en-a, an-akna, ya payyiw. Uray mu assessa, mapalikiat challu hiya, at as tapen chi urkiw at maettantu hiya as fiyag ay maid patingkiana.* ³¹*Ngem nan ongor ay omon-ona ad wani at omanongoschantu, ya nan ongor us ay omanongos ad wani at omon-onachantu.”*

Nan Kapitlu Ay Nangifiag-an Jesus As Nan Matuyana

(Mat. 20:17-19; Luc. 18:31-34)

³²As nan cha tumikichan cha Jesus as nan charan ay umuy ad Jerusalem, enmon-ona hiya. Naschaaw nan disipulusna, ya inmukyat nan tataku ay cha umun-unud. Ensakiken kasin Jesus nan hinpuru ya chuwa ay disipulusna, ya infiakiana nan nauy ommattu kan hiya, ³³*“Chumngor kayu! Cha takú tumikid ad Jerusalem! Hid-intu ay maipurang nan Naepadu ay Anak chi Taku as nan anap-apon chi papachi ya as nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig. Keddenganchantu hiya ay matuy, ya ipurangchantu hiya as nan chiyuycha Gentil.* ³⁴*Ot-otyokunchantu, tubtubfiaanchantu, sapsapletunchantu ya patayunchantu hiya. Ngem as nan maekatlu ay urkiw at matakuntu hiya manipud as nan utúy.”*

Nan Chinawat Cha Santiago Kan Juan

(Mat. 20:20-28)

³⁵Naesnop kan Jesus nan hen-aki ay cha Santiago kan Juan ay potot Zebedeo, ya kanancha kan hiya, *“Misturu, wacha nan chawatanmi ay atum koma kan chakami.”*

³⁶Senarudsud Jesus kan chicha, *“Ngachan tud-i ngay nan laychunyu ay atok para kan chakayu?”*

³⁷Tinumforcha kan hiya, “As nan tomokram as nan tronom as nan machaychayaw ay muntorayam at eparufusmu koma ay maketokor kami kan he-a: Nan usa at as apét kannawanmu ya nan usa at as apét kannikidmu.”

³⁸Ngem kenalen Jesus kan chicha, “*Achiyu ammu chayuw chawhawaton. Ay kafiaelanyu ay mangiliwas as nan likiat ay iliwasku? Ay kafiaelanyu ay matuy ay kaman as nan atok ay matuy?*”^v

³⁹“Kafiaelanmi ya,” ensongfiatcha kan hiya.

Kenalen Jesus kan chicha, “*O, iliwasyuntu nan likiat ay iliwasku, ya matuy kayuntu kaman as nan atok ay matuy.* ⁴⁰*Ngem fiakunku kalibfengan ay mupili as tomokor as apét kannawanku winnu as apét kannikidku, tay chatosa at para as nan chiyuycha nangesasakianaan Apo Dios.*”

⁴¹Kun pay chinngor nan hinpuru ay disipulus nan nauy, finmungatcha kan cha Santiago kan Juan. ⁴²Enayakian Jesus am-in chicha as nan kawad-ana, ya kanana kan chicha, “*Ammuyu met ay nan chiyuycha maifilang ay mangetortoray as nan chiyuycha Gentil at epapeletcha nan laychuncha as nan chacha etortorayan. Nan anap-apucha us at etorayancha chicha.* ⁴³*Fiakun koma assesa kan chakayu. Ngem kun at nan uray ngachana ay manglayad ay munfialin as amud kan chakayu at masapor hiya nan fiabfiarunyu.* ⁴⁴*Nan ngachana ay manglayad us ay munfialin as kaamuchan kan chakayu at masapor munfialin as fiabfiarun nan am-in ay tatau.* ⁴⁵*Tay uray nan Naepadtu ay Anak chi Taku at chaan enmali ay maserfiyan, ngem kun at munserfi ya ichtatna nan fiyagna ta esarakana nan ongor ay tatau.*”

Nan Nangaanan Jesus As Nan Finurag Bartimeo

(*Mat. 20:29-34; Luc. 18:35-43*)

⁴⁶Inumchan hi Jesus ya nan disipulusna henan ili ay Jerico. As nan chacha mak-akan hid-i, nakiuy nan ongoongor ay tatau. Wacha nan usa ay nafurag ay munlememos ay nan ngachana at Bartimeo ay potot Timeo ay nangatokor as nan olet nan korsa. ⁴⁷Kuna pay chinngor ay cha mar-os hi Jesus ay i-Nazaret, enlapuna ay nangifukiaw, “Jesus ay Kianak David, sug-anganak man paat!”

⁴⁸Senengaran nan ongor ay tatau hiya, ya chacha ifiakia kan hiya ay kuminak koma hiya. Ngem kenaskasina infukiaw, “Kianak David, sug-anganak man paat!”

⁴⁹Enyawnen Jesus, ya kanana, “*Ayakianyu hiya.*”

Isunga enayakiancha nan nafurag ay laraki, ya kanancha, “Papigsaum nan numnummu! Maligwatka, tay chachaka ayakian.” ⁵⁰Kuna pay

---

^v 10:38 As nan kalen chi Griego at kanana, “Ay kafiaelanyu ay umikoptu as nan tasa ay umikopaktu? Ay kafiaelanyu ay mafunyakiantu ay kaman as nan atoktu ay mafunyakian?”

chinngor sa, nun-iwalina nan kakiayna, natannakchug, ya inmuy kan Jesus.

⁵¹ Senarudsud Jesus kan hiya, “*Ngachana nan laychum ay atok kan he-a?*”

“Misturu, makailaak koma,” ensongfiat nan nafurag kan Jesus.

⁵² Kenalen Jesus kan hiya, “*Uyka. Nan pammatem nan nangepaammay kan he-a.*” Hiya at chi ya makaila nan nafurag, ya immunud kan Jesus as nan charan.

**Nan Nanaychayawan Nan Tatakú Kan Jesus As
Nan Inumchanana Ad Jerusalem
(Mat. 21:1-11; Luc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)**

11 ¹ Kun pay cha maesnop cha Jesus ad Jerusalem, inumchancha ad Betfage ya Betania henan chuntug ay Olivo. Enpaon-onana nan chuwa as nan disipulusna, ² ya kanana kan chicha, “*Uy kayu henan fiabruy ay sasakiangunyu. As nan paatyú umchanan hid-i, uchananyu nan usa ay dongki ay urfun ay naetatakud ay chaan pay nasaksakayan. Fokatanyu, ya iyaliyu hena.* ³ *Mu wachay mangali kan chakayu un, ‘Adchi t’uyyu cha atun sa?’ kananyu kan hiya un, ‘Masapor nan Apo. Paifiangadnantu challu ay dagus hena.’”*

⁴ Inmuycha, at ininchanancha tit-iwa nan dongki ay urfun as nan korsa ay naetatakud as nan pantiw nan afong. Kuncha pay cha fokatan, ⁵ senarudsud nan tatakú ay kataktakchug hid-i, “Adchi t’uyyu cha fokatan nan urfun?” ⁶ Infiakiacha nan kenalen Jesus kan chicha, at penarufusan nan tatakú chicha.

⁷ Angkiay ya inyalicha nan urfun kan Jesus. Inyap-apcha nan chiyuycha kakiaycha as nan uchug nan urfun, angkiay nunsakay hi Jesus. ⁸ Nan ongor ay tatakú at inyapragcha nan chiyuycha kakiaycha as nan korsa. Nan tapina at inchapratcha as nan korsa nan chiyuycha sapang ay ongor chi forongcha ay senongpatcha as nan chiyuycha uma ta epailacha ay chayawuncha hi Jesus. ⁹ Nan chiyuycha enmon-ona mu hiya ya nan chiyuycha immun-unud at infugfukiawcha, “Maichaychayaw hi Apo Dios! Mabendisyonan koma nan omali as nan ngachan nan Apo!” ¹⁰ Mabendisyonan koma nan cha omali ay muntoray kan chitaku ay mangesokat kan Ari David ay kaap-uwan takú! Machaychayaw hi Apo Dios ad chaya!”

¹¹ As nan inumchanan cha Jesus ad Jerusalem, sinungkop hiya as nan templo, ya nuntat-allang as nan am-in ay wacha's chi. Ngem kiapú ta cha maschum, inmuy hiya ad Betania ay kadwana nan hinpuru ya chuwa ay disipulus.

^w 11:9 Sal. 118:26

Nan Kaiw Ay Igos Ay Intuchor Jesus
(*Mat. 21:18-19*)

¹²As nan kafikiatana as nan nak-akancha ad Betania, nunchukiaang hi Jesus. ¹³Henan ad-achawwi as akét, inilana nan kaiw ay igos ay ongor chi tufuna. Inmuy hiya ay mangila mu wachay fukiasna. Kun pay inumchan as nan kawad-an nan kaiw, ininchanana ay kun tubtufu yangkiay chi wacha, tay fiakun pay hiyachi nan timpu ay fumfumkiasan chi igos. ¹⁴Angkiay ya kenalina as nan kaiw, “*Maidtu poros mangmangan kasin as nan fukiasmu.*” Chinngor nan disipulusna nan kenalina.

Nan Nangepak-akan Jesus As Nan Mun-el-elaku As Nan Templo
(*Mat. 21:12-17; Luc. 19:45-48; Jn. 2:13-17*)

¹⁵Kuncha pay inumchan ad Jerusalem, sinungkop hi Jesus as nan fiattaw nan Templo. Enlapuna ay mangepak-ak as nan chiyuycha am-in ay cha mun-el-elaku ya nan chiyuycha cha lomaklaku hid-i. Enlokabfuna nan chiyuycha lamesaan nan chiyuycha cha munsoksokat as siping ya nan totokoran nan chiyuycha cha mun-el-elaku as karopati. ¹⁶Enpawana us ay mar-os nan ngachana ay taku ay wachay karkiacha as nan chiyuycha fiattaw nan Templo. ¹⁷Angkiay ya insuruwana nan tatakú, ya kanana kan chicha, “*Ay kun chaan naisurat as nan Kalen Apo Dios un, ‘Nan afongku at makali un munkarkarakarian ay para henan am-in ay nasyon?’ Ngem kunyu at nunfialinun as muntabtafunan chi mangaakiw!*”^x

¹⁸Kun pay nachamag nan anap-apon chi papachi ya nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig nan kenalen Jesus, inyanapchay atuncha ay mangpatuy kan hiya, tay umugyatcha kiapú ta naschaaw nan ongor ay tatakú as nan isursuruna. ¹⁹As nan naschum, nak-ak hi Jesus henan siyudad ay kadwana nan disipulusna.

Nan Maachar As Nan Intuchor Jesus Ay Kaiw Ay Igos
(*Mat. 21:20-22*)

²⁰As nan wiet as nan chacha mar-osan, inilacha ay narangu nan kaiw ay igos inkiana as nan lamotna. ²¹As nan hiyachi, nanumnum Pedro nan tuchor Jesus, ya kanana kan hiya, “Misturu, ilaum! Narangu nan chiyuy kaiw ay igos ay intuchormu.”

²²“*Omafurot kayu koma kan Apo Dios,*” ensongfiat Jesus. ²³“*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Mu wachay pammatiyu kan Apo Dios ya achi kayu munchuwachuwa, mafialin ay kananyu henan nauy chuntug un, ‘Maokwatka ya maichus-orka henan fiayfiay,’ ya maekaman tit-iwa.*”
²⁴*Isunga ifiakiak kan chakayu ay nan uray ngachana ay chawatunyu*

---

^x 11:17 Isa. 56:7; Jer. 7:11

kan Apo Dios as nan kararagyu ya afurotunyu ay naawatyu at maichattu kan chakayu. ²⁵Kun kayu kay munkararag,^y mu wachay ingoryu as nan pachongyu ay taku, pakawanunyu ta pakawanun chakayu us kan Amayu ad chaya as nan fiasfiasoryu. ²⁶[Ngem mu achiyu pakawanun hiya, achi chakayu us pakawanun kan Amayu ad chaya as nan fiasfiasoryu.]”

Nan Sarudsud Maepangkep As Nan Kalibfengan Jesus

(Mat. 21:23-27; Luc. 20:1-8)

²⁷Nunfiangad kasin cha Jesus ad Jerusalem. As nan cha manad-aranan Jesus as nan fiattaw as Templo, inmuy kan hiya nan anap-apon chi papachi, mun-isursuru as Lintig ya nan anam-amá. ²⁸Senarudsudcha kan hiya, “Anan nurpuwan man nan kalibfengan ay mangedakaman kan chatona? Ngachana nan nangichat kan he-a as nan nauy ay kalibfengan ay mangedakaman kan chicha?”

²⁹Tinumfor hi Jesus, “Wacha nan usa’y sarudsuchok kan chakayu. Mu masongfiatanyu, ifiakiaktu kan chakayu nan nurpuwan nan kalibfengak ay mangedakaman kan chatona. ³⁰Anan nurpuwan nan kalibfengan Juan ay munfunyag? Ay nurpu kan Apo Dios winnu as nan tataku?”

³¹Angkiay kenalicha ay maaapat, “Mu kanan takú un, ‘Nurpu kan Apo Dios,’ kananantu un, ‘Anuyyu ngarud chaan enafurot hiya?’ ³²Ngem mu kanan takú un, ‘Ay nurpu as nan tataku?’ Achi mafialin!” (Umugyatcha, tay afurotun nan am-in ay tataku ay hi Juan at tit-iwa ay usa ay pomapadtu.) ³³Isunga nan ensongfiatcha kan Jesus at “Tuan! Achimi ammu.”

Kenalen Jesus kan chicha, “Mu hiyasa, achek us ngarud ifiakia kan chakayu mu ngachana nan nunkalibfengan as nan chak mangedakamanan kan chatona.”

Nan Maepadpachongan Nan Mangaamma As Nan Uma

(Mat. 21:33-46; Luc. 20:9-19)

12 ¹Angkiay ya nun-epadpachong hi Jesus, “Wacha nan usa ay taku ay nuntanum as ongor ay ubas as umana. Enaradna nan naliwus, ya nunkaub as munkopkopran as ubas. Nun-amma us as nangatungatu ay fiawen nan munfianfiantay as nan umana. Kun pay narpas sa, enpaamma as nan chiyuycha mun-umauna. Angkiay ya nunfiat henan achawwi ay lukiar. ² Kun pay inumchan nan timpon chi munpurasan, infiaorna nan fiabfiaaruna as nan chiyuycha nun-uumauna ta uyna araun nan kudwan nan amona ay ubas ay naapet as nan umana. ³Ngem lenabkis

^y 11:25 As nan kali ay Griego at kanana, “Mu tomakchug kayu ay munkararag.” Tay nan chiyuycha Judio at achicha laychun ay tomokor ay maketakiatfor kan Apo Dios.

^z 12:1 Isa. 5:1-2

ya senaplesaplet nan chiyuycha nun-uumauna hiya, ya enpafiangadcha hiya ay maid in-inchatcha. ⁴Kun pay enommat sa, infiaorna us nan usa. Ngem linungakancha, ya penabpafainancha hiya. ⁵Infiaorna nan tukún, ngem penatuycha hiya. Wachacha us chi naesokat ay infiaorna. Ngem penak-orchha nan tapen nan nauycha infiaorna, ya penatuycha nan tapina. ⁶Kun pay hiyachi, nan nayagyag at nan us-usa ay laylaychuna ay anak ay laraki. As nan anongosna, infiaorna hiya kan chicha, tay kanana as numnumna un, ‘Siguradu ay mafaiinchantu as nan mismu ay anakku.’

⁷“Ngem kenalen nan chiyuycha nun-uumauna as nan tunggal usa un, ‘Nauy nan mangetawid as nan uma ay uumaun takú. Akayu! Patayun takú hiya ta kuwaun takú nan tawidna.’ ⁸As nan hiyachi, lenabkischea hiya. Penatuycha, ya ichus-orchha as nan fiakun sakop nan uma ay natatanman as ubas.”

⁹Senarudsud Jesus, “Ngachanantu nan atun nan nunkuwa as nan uma ay natatanman as ubas? Omalintu hiya ay mangpatuy as nan chiyuycha nun-uumauna. Angkiay ichatna as nan tukún nan umana ay natatanman as ubas. ¹⁰Ay chaanyu finasfiasa nan nauy naisurat as nan Kalen Apo Dios? Kanana un:

‘Nan chiyuy fiatu ay enachen nan chiyuycha muntuptuping at hiya nan nunfialin as kaamuchan ay maipugnad.

¹¹Hiyana nan enat nan Apo, ya anuy paat nakaskaschaaw sa as nan mangiila takú.’”^a

¹²As nan hiyachi, penachas nan anap-apon nan chiyuycha Judio ay mangepatiliw kan Jesus, tay naawatancha ay nan maepadpachongan ay infiakian Jesus at maepangkep kan chicha. Ngem inmugyatcha as nan ongoongor ay tatakú, isunga tenaynancha hiya.

Nan Sarudsud Maepangkep As Munfiaroran

(Mat. 22:15-22; Luc. 20:20-26)

¹³Kun pay narpas chi, infiaorchha kan Jesus nan tapen nan chiyuycha Fariseo ya nan tapen nan chiyuycha pasorot Ari Herodes ay uy manikap kan hiya babaen as nan sarudsudcha ta wachay mangicharumancha kan hiya. ¹⁴Enmalicha kan Jesus, ya kanancha, “Misturu, ammumi ay tit-iwa nan am-in ay kanam. Mapapchong nan atum as nan am-in ay tatakú, tay achim ifilang nan kasasaadcha, ngem isurom nan tit-iwa ay laychun Apo Dios ay atun nan tatakú. Ifiakiam pay ngarud kan chakami nan songfiatmu's na: Ay eparufus nan Lintig takú ay munfiayad kami as fiaror kan Emperador ad Roma winnu achi?”

¹⁵Ngem aammon Jesus ay pakamankamancha, ya kanana kan chicha, “Adchi t'uyak chischistingun? Ud-a, umiyali kayu as usa ay silsilyu ta ilaok.”

^a 12:11 Sal. 118:22-23; Ara. 4:11

¹⁶Kuncha pay inyali kan hiya, senarudsudna kan chicha, “Ngachana nan nakin lupa ya nakin ngachan as na?”

“Hi Emperador,” ensongfiatcha kan hiya.

¹⁷Kenalen Jesus kan chicha, “*Mu hiyasa ngarud, ichtayu kan Emperador nan kuk-uan Emperador, ya ichtayu us kan Apo Dios nan kuk-uan Apo Dios.*”

As nan nangaliyana's chi, naschaaw nan chiyuycha naifiaor kan hiya.

Nan Sarudsud Maepangkep As Nan Matakuwan Nan

Natuy Manipud As Nan Utúy

(Mat. 22:23-33; Luc. 20:27-40)

¹⁸Wachacha nan Saduceo ay enmali kan Jesus. Chicha nan bunggoy chi Judio ay mangali un achi mataku nan natuy manipud as nan utúy. Senarudsudcha kan hiya, ¹⁹“Misturu, nauy met nan insurat Moises para kan chitaku ay kanana un, ‘Mu wachay hen-asawa ay maid anakcha ya matuy nan laraki, masapor ay asawaun nan sunúd nan laraki nan naellakas ta mu wachay anakcha at maifilangtu nan onga as potot nan chiyuy natuy ay sunúdna.’^b ²⁰Wachacha kanu nan pitu ay hen-anag-i ay lanaraki. Enmasawa nan panguru, at natuy ay maid enpototna.

²¹Enasawan nan utub nan chiyuy naellakas, at natuy us ay maid enpototna. Assid-i us challu as nan maekatlu ²²inkiana as nan maekapitu. Natuycha am-in ay maid enpototcha. Kuncha pay natuy am-in, natuy us nan fiafiai. ²³As nan urkiw ay matakuwan manipud as nan utúy, ngachana ngay nan nakin asawa as nan chiyuy fiafiai, tay enasawan met nan pitu hiya?”

²⁴Tinumfor hi Jesus kan chicha, “*Kenomsaw kayu tit-iwa! Achiyu maawatan nan maepangkep as nan Kalen Apo Dios, ya achiyu us maawatan nan pannakafialina.* ²⁵*Tay as nan matakuwan nan nunkatuy manipud as nan utúy at maid mun-eennasawa, ngem kuncha at am-in maepachong as nan angheles ad chaya.* ²⁶*Mu maepangkep as nan matakuwan nan nunkatuy manipud as nan utúy, ay chaanyu finasfiasa nan enpaisurat Apo Dios kan Moises maepangkep as nan cha munkiarkiarud ay kaiw? Hiyachi nan naisuratan nan kenalen Apo Dios un, ‘Ha-un nan Dios Abraham, nan Dios Isaac ya nan Dios Jacob.’^c ²⁷*Nan laychuna ay kanan at hiya nan Dios nan natataku, fiakun nan nunkatuy. Nunsidlay kenomsawanyu!”**

Nan Kaamuchan Ay Filin Apo Dios

(Mat. 22:34-40; Luc. 10:27)

²⁸Chinngor nan usa as nan mun-isursuru as Lintig nan sososek cha Jesus ya nan chiyuycha Saduceo. Ammuna ay ustu nan ensongfiat Jesus

^b 12:19 Deut. 25:5-6   ^c 12:26 Exo. 3:6

kan chicha, isunga senarudsudna kan hiya, “Apo, ngachana man nan kaamuchan ay filin?”

²⁹Tinumfor hi Jesus, “*Nan kaamuchan ay filin Apo Dios at hiyana: ‘Chungrunyu, chakayu ay kianak Israel! Us-usa nan Apo takú ay hi Apo Dios. Maid tukún.* ³⁰*Masapor laylaychum nan Apo ay Diosmu as nan am-in ay pusom, as nan am-in ay lenawam, as nan am-in ay numnummu ya as nan am-in ay fikasmu.*”^d ³¹*Nan maekadwa ay kaamuchan at hiyana: ‘Masapor laylaychum nan pachongmu ay taku ay kaman as nan atum ay manglaylayad as achormu.’^e Maid kasin tukún as am-amud ay filin mu nan nauycha.”*

³²Angkiay ya kenalen nan mun-isursuru as Lintig, “Ustu, Misturu. Tit-iwa nan kenalem ay us-usa nan Apo Dios. Maid tukún mu achi hiya yangkiay. ³³Tit-iwa met ay masapor laychun nan taku hi Apo Dios as nan am-in ay pusuna, as nan am-in ay numnumna ya as nan am-in ay fikasna. Masapor laylaychuna us nan pachongna ay taku kaman as nan atuna ay manglaylayad as nan achorna. Tit-iwa ay am-amud chaná as atun mu nan mangichatchatonan as animar ya tapina ay chaton kan Apo Dios.”^f

³⁴As nan nanngoran Jesus ay nainsilifian nan songfiat nan mun-isursuru as Lintig, kenalina kan hiya, “*Kiyudka maetapi henan muntorayan Apo Dios.*” Kun pay narpas na, maid poros makaiturud ay nunsarsarudsud kasin kan hiya.

Nan Sarudsud Maepangkep Kan Cristo

(Mat. 22:41-46; Luc. 20:41-44)

³⁵Kun pay cha mun-isuru hi Jesus aschi's Templo, senarudsudna, “*Adchi pay ngarud t'uy kanan nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig un hi Cristo at kianak David?* ³⁶*Hiyana nan enpaifiaag nan Espiritu Santo kan David mismu un,*

‘Kenalen nan Apo as nan ok Apo un,

“Tomokorka as apét kannawanku inkiana amisok nan chiyuycha kafusormu.”^g

³⁷“*Mu hiyasa ngarud ay ‘Apo’ nan pangaw-awag David ay mismu kan Cristo, anuyna ngay atun ay hi Cristo at kianak David?*”

Nan Infiagiakian Jesus Maepangkep As Nan Mun-isursuru As Lintig

(Mat. 23:1-12; Luc. 20:45-47)

Ongor chi lagsak nan ongoongor ay tatau ay nanngor as nan kenalina. ³⁸As nan cha mun-isuruwan Jesus, kenalina, “*Il-ilaunyu nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig ay manglaylayad ay munliklikud ay nakafiachu*

^d 12:30 Deut. 6:5   ^e 12:31 Lev. 19:18   ^f 12:33 Deut. 4:35   ^g 12:36 Sal. 110:1; Ara. 2:35; Heb. 1:13; 10:12-13

as somakiayad ta mafigfigcha, ya manglaylayad ay marisrispitu as nan chiyuycha mun-el-elakwan. ³⁹Laylaychuncha nan chiyuycha kaammayan ay tokoran as nan chiyuycha senagoga ya nan tokoran nan chiyuycha mafigfigfig as tomoktokoran as nan uycha makifiastaan. ⁴⁰Isikapancha ay mangkuwa as nan ab-afong nan eellakas. Angkiay paanchuanchwunha nan kararagcha ta ilaun nan tataku ay ammaycha. Naliglikiattu nan chusacha!”

Nan Chaton Nan Ellakas

(Luc. 21:1-4)

⁴¹As nan nangatokoran Jesus ay nanasakiang as nan mangit-ittuwan as siping aschi's Templo, inilana nan tataku ay cha mangipuuy as sipingcha. Inmipuuy nan ongor ay nunkafiaknang as chamuna ay siping. ⁴²Angkiay enmali nan usa ay pugli ay ellakas ay nangipuuy as kun chuwa ay pesos. ⁴³Enayakian Jesus nan disipulusna, at kenalina kan chicha, “*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Hi tona ay pugli ay ellakas nan nangittu as kachamunaan kan chicha am-in.*” ⁴⁴Tay nan nunkafiaknang at kuncha yangkiay inchat nan subra as nan kenafiaknangcha. Ngem hi tona ay ellakas uray pugli at inittuna challu nan am-in ay wacha kan hiya ay kurpuwan chi pagfiyagna.”

Nan Nangepakaammuwan Jesus As Nan Machachaelan Nan Templo

(Mat. 24:1-2; Luc. 21:5-6)

13 ¹Kun pay cha pumitiw hi Jesus as nan Templo, kenalen nan usa ay disipuluna kan hiya, “Misturu, ilaum kay! Anad-acha-an as solet nan chiyuycha fiatu ay enosarcha, ya anuy paat anam-ammay nan chiyuycha nakiaub as fiatu as nan kawad-an nan Templo!”

²“O!” ensongfiat Jesus kan hiya. “*Ilaum nan nauycha anad-acha ay nakiaub. Maidtu mayagyag as uray usa ay fiatu as nan naesasad-ana, tay kuncha am-in maikur-ub.*”

Nan Liglikiat Ay Ommattu

(Mat. 24:3-14; Luc. 21:7-19)

³As nan nangatokoran Jesus henan chuntug ay Olivo ay chuchumangun nan Templo, enmali cha Pedro, Santiago, Juan ya hi Andres kan hiya ay chidchicha yangkiay. ⁴Senarudsudcha, “*Ifiakiam pay kan chakami mu kaatnantu nan ommatan chatona, ya ngachanantu nan sinyar ay mangematonan as nan ommatan chatona am-in?*”

⁵Kenalen Jesus kan chicha, “*Il-ilaunyu ta maid mangar-allilaw kan chakayu.*” ⁶Ongortu nan tataku ay omali ay mangosar as nan ngachanku ay mangarkali un, ‘*Ha-un hi Cristo!*’ ya ongortu nan allilawuncha ay tataku.

⁷As nan manngoranyu as kanikong chi kukufiat ya chamag maepangkep

as kufiat henan achawwi ay luglukiar, achi kayu machanakian. Masapor challu ommat chaná, ngem fiakun pay hiyasa nan munpatingkiaan nan lufong. ⁸Munkikinnufiattu nan chiyuycha nasyon, ya kaman us nan chiyuycha muntorayan. Wachachantuy kichu henan tukutukún ay lukiar. Wachachantu us chi fitel. Ngem chatona nan laplapon chi likiat ay kaman as nan munpasikaran chi omanak.

⁹“Il-ilanyu, tay wachachantu nan mangicharum kan chakayu as nan chiyuycha lupon. Masaplesaplet kayuntu as nan chiyuycha senagogacha. Tomakchug kayuntu as nan sangwanan nan gogobernador ya ar-ari kiapú kan ha-un. Hiyasa nan chansayu ay mangepaneknektu kan chicha as nan maepangkep as nan Ammay ay Chamag. ¹⁰Nan Ammay ay Chamag at masapor maekasaba on-ona henan am-in ay nasyon sakbay munpatingkia nan lufong.^h ¹¹Kun chakayu pay tiliwun ya icharum, achi kayu machanakian mu ngachanantu nan kananyu, ngem ifiakiaiyu mu ngachana nan maepakaammu kan chakayu as nan hana ay uras. Tay fiakun chakayu nan munkali, ngem kun at nan Espiritu Santo.

¹²“As nan hiyasa ay timpu, wacha nan mangepapatuytu as mismu ay sunúdna ay laraki. Assesantu us nan atun nan ama as nan pototna. Nan an-ak us at kontraunchantu nan chanakchakorcha ya epapatuycha chicha. ¹³Inglun chakayuntu as nan am-in ay tataku kiapú as pammatiyu kan ha-un. Ngem nan taku ay mangan-anos ay omafurot kan ha-un inkiana as nan anongos at maesarakantu.”

Nan Kaugyat Ay Ommat
(Mat. 24:15-28; Luc. 21:20-24)

¹⁴Inturuy Jesus, “Ilaunyuntu nan ‘Kaugyat ay Chumachael’ ay tenmatakchug as nan achina kalibfengan ay tomakchukian. (Nan mamasa as na at masapor maawatana nan laychun tona ay kanan.) As nan hiyachi, nan umiili ad Judea at masapor lomayawcha ay umuy henan chiyuycha chuntug. ¹⁵Nan taku ay wacha as tabfongan nan afongna at achi masapor chumayyu ay sungkop ay mangara as kinakuna. ¹⁶Nan senmepot at achi masapor somaor ay mangara as kakiayna. ¹⁷Kasusug-angtu kayman nan chiyuycha masisikug ya nan cha munpasusu as nan hanacha ay urkiw! ¹⁸Ekararagyú kan Apo Dios ta fiakun koma as nan chinamuy nan ommatana. ¹⁹Tay as nan hanacha ay urkiw, omalintu nan nunsidla ay likiat ay maid maepachongana nunlapu as nan namayangan Apo Dios henan lufong inkiana ad wani, ya achintu kasin om-ommat.ⁱ ²⁰Mu achi henkemachun Apo Dios nan chiyuycha urkiw ay munlikiatan, maidtu taku ay kutug ay matataku. Ngem kiapú as nan pinilina ay tatakuna, henkemachuna nan chiyuycha urkiw.

---

^h 13:10 2 Ped. 3:10-14   ⁱ 13:19 Dan. 12:1

²¹ “As nan hiyachi ay timpu, mu wachay mangarkali kan chakayu un, ‘Ilaunyu! Nauy nan Cristo!’ winnu ‘Ilaunyu! Chiyuy hiya!’ at achiyu abafurotun. ²² Tay munpailachantu nan chiyuycha achi tit-iwa ay Cristo ya achi tit-iwa ay pomapadtu. Omepappailachantu as ongor ay nakaskaschaaw ay sinyar ya milagro ta mu mafialin at allilawuncha nan tataku ay pinilen Apo Dios. ²³ Ngem il-ilaunyu, tay infiafiakiak met at chaná am-in kan chakayu.”

Nan Kasin Omaliyan Nan Naepadtu Ay Anak Chi Taku

(Mat. 24:29-31; Luc. 21:25-28)

²⁴ “As nan hanacha ay urkiw as nan karpasan nan timpon chi likiat, ngomongottu nan urkiw, ya achintu somorag nan furan. ²⁵ Nan chiyuycha taraw at mag-aschantu ay murpu ad chaya, ya achintu manongnong chi aatun nan am-in ay wacha ad chaya.^j ²⁶ Angkiay ilaunchantu nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay wachay ongor ay pannakafialina ya kaichayawana ay cha omali ay maetatapi as nan chiyuycha lifuu.^k ²⁷ Angkiay ya ifiaornantu nan angheles^l ay uy mangamong as nan tataku ay pinilen Apo Dios henan uray ay chaud ay lukiar ay kawad-ancha.”

Nan Masuru As Nan Kaiw Ay Igos

(Mat. 24:32-35; Luc. 21:29-33)

²⁸ Kenalen pay Jesus, “Suruwunyu koma nan maepadpachongan maepangkep as nan kaiw ay igos. As nan somalipingan nan kaiw ay igos ya maforongan, ammuyu at ay kiayud chakun. ²⁹ Hiyasa us ay as nan mangilanyu ay cha om-ommat chaná at ammuyuntu ay kiayud at nan omaliyana ay kaman wacha hiya as nan pantiw. ³⁰ Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Wachacha pay nan tapen nan tataku ad wani ay timpu ay matataku pay as nan ommatantu chatona am-in ay infiafiakiak. ³¹ Mamaidtu nan chaya ya luta, ngem achintu poros mamaid nan kalek.

Maid Mangammu As Nan Omaliyan Nan Naepadtu Ay Anak Chi Taku

(Mat. 24:36-44)

³² “Maid mangammu as nan urkiw winnu uras ay ommatantu chatona ay infiafiakiak. Uray nan angheles ad chaya winnu nan Anak Apo Dios at achicha ammu, ngem kun yangkiay nan Ama. ³³ Il-ilaunyu ya munsasakiana kayu, tay achiyu ammu nan timpu ay ommatana. ³⁴ Maepachong na as nan taku ay cha munsakiana ay munfiat as nan achaachawwi. Sakbay mak-ak, ipiyarna nan afongna as nan chiyuycha fiabfiaruna, ya ifiakiana nan chunuwun nan tunggal usa kan chicha. Ifilina us as nan munfianfiantay as nan sungkohan ay

^j 13:25 Isa. 13:9-11; 34:4; Joel 2:10; Pal. 6:12-17 ^k 13:26 Dan. 7:13; Mar. 9:7; 14:62; Pal. 1:7 ^l 13:27 As nan kali ay Griego at kanana, “opat ay kurpuwan chi angin.”

munfiantay hiya ay ustu. ³⁵Isunga munsasakiana kayu, tay achiyu ammu nan omaliyan nan nun-afong. Achiyu ammu mu uy at as nan maschum, tongan chi lafi, makapis winnu mangaurkiw. ³⁶Munsasakiana kayu, tay anaka ya loktat ay omali hiya, ya uchanana chakayu ay nanassuy. ³⁷Nan nauy ay ifiakiak kan chakayu at hiya us nan ifiakiak as nan am-in ay tatau: Munsasakiana kayu!”

Nan Nangiyapanacha As Atuncha Ay Mamatuy Kan Jesus

(Mat. 26:1-5; Luc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

14 ¹Chuwa pay ay urkiw at umchan nan Fiastan chi Munlausan ya Fiastan chi Tenapay ay Maid Lebadurana. Nan anap-apon chi papachi ya nan mun-isursuru as Lintig at chacha an-anapun nan atuncha ay mangtiliw ya mangepapatuy kan Jesus ay achi maam-ammuwan nan tatau. ²Kenalicha, “Aw, achi takú iyaspur as nan fiasta, tay anaka ya munkukuru nan ongoongor ay tatau.”

Nan Nangikuyakian Nan Fiafiai As Fiangfiangru As Nan Uron Jesus

(Mat. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

³As nan kawad-an cha Jesus ad Betania, uycha nakekan as afong Simon ay nakonet ay enpaammay Jesus. As nan chacha manganan, naesnop nan usa ay fiafiai. Entatakina nan mangit-ittuwan ay naamma as fiatu ay nan ngachana at alabastro ay nanapnu as munfiangu ay nangingina-an ay makali un nardu. Pintuna nan fiakiang nan mangit-ittuwan, ya inkuyagna nan fiangfiangru as nan uron Jesus.

⁴As nan hiyachi, wachacha hid-i nan tapen nan tatau ay finmugat, ya chacha kanan ay matatakiatfor, “Ayyiwka sa paat! ⁵Mu koma naelaku na ay fiangfiangru at nesorok as turon kiasot ay dinario nan fiarorna. Angkiay maichat nan lakuna as nan chiyuycha pugli.” Angkiay ya en-ensotcha as solet nan fiafiai.

⁶Ngem kenalen Jesus kan chicha, “Pay-anyu! Adchi t'uyyu lilifokun hiya? Ammay met nan enatna kan ha-un. ⁷Tay kanayon ay wachacha kan chakayu nan chiyuycha pugli, ya mu laychunyu, mafialinyu ay fiadngan chicha as nan kumpurmi ay uras. Ngem mu ha-un, achiyaktu kanayon ay wacha kan chakayu. ⁸Enat nan fiafiai nan kafiaelana ay atun kan ha-un. Enon-onana ay nangefokfok as nan fiangfiangru as nan achorku ta esakianana nan pannakailufokku. ⁹Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Uray ay chaud henan intiru ay luta nan maekasabaan nan Ammay ay Chamag at maifiabfiaagtu nan enatna as mangnumnumnuman kan hiya.”

Nan Nakiturakian Judas Ay Esepsepna Hi Jesus

(Mat. 26:14-16; Luc. 22:3-6)

¹⁰Angkiay ya hi Judas Iscariote ay usa as nan hinpuru ya chuwa ay disipulus at inmuy as nan anap-apon chi papachi ta esepsepna hi Jesus

kan chicha. ¹¹Naragsakancha as nan nanngorancha as nan kenalina, ya enkaricha ay ichatcha nan siping kan hiya. Isunga nun-anap hi Judas as ustu ay chansa ay mangesepsepana kan Jesus.

**Nan Nangesakianaan Nan Disipulus As Nan Anongos Ay
Makiufongancha Kan Jesus**

(Mat. 26:17-25; Luc. 22:7-13, 21-23; Jn. 13:21-30)

¹²As nan omona ay urkiw ay Fiastan chi Tenapay ay Maid Lebadurana at hiyasa us nan urkiw ay mangichatonan nan chiyuycha Judio as nan chiyuycha urfun ay karnero para as nan Fiastan chi Munlausan. Senarudsud nan disipulus kan Jesus, “Ay chaud nan laychum ay mangesakianaanmi as nan manganan takú as nan Fiastan chi Munlausan?”^m

¹³Angkiay ya kenalen Jesus as nan chuwa ay disipulusna, “*Uy kayu henan siyudad,*ⁿ *at wachantu nan manib-at kan chakayu ay usa ay laraki ay manasakfiat as fusi ay natorwan as chanum. Unuchunyu hiya.* ¹⁴*Uray ngachana ay afong nan sungkopana, kananyu as nan nun-afong, ‘Infiakian nan Misturu un ay chaud nan kuwartu ay mangiyufonganantu as nan disipulusna as nan Fiastan chi Munlausan?’* ¹⁵*Epaılanantu kan chakayu nan nunngangatu ay kuwartu ay ad-acha ay kawad-an nan am-in ay kasaporan takú. Hid-i nan munsakianaanyu.”*

¹⁶Inmuy nan chiyuycha chuwa ay disipulus henan siyudad, ya ininchanancha nan am-in ay kaman as nan infiakian Jesus kan chicha. As nan hiyachi, ensakianacha nan manganan as nan Fiastan chi Munlausan.

¹⁷Kun pay naschum, inumchan hi Jesus ya nan hinpuru ya chuwa ay disipulus. ¹⁸As nan chacha manganan, kenalina, “*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay wacha nan usa kan chakayu ay mangesepseptu kan ha-un ay hiya nan nakiuufong kan ha-un ad wani.*”

¹⁹Enlapon nan disipulusna ay nginmuyus, ya nunsesenarunucha ay nunsarudsud kan Jesus, “Ay ha-un ta?”

²⁰“*Usa kan chakayu ay hinpuru ya chuwa ay cha makisiwsiw kan ha-un as tenapay as nan mallokong,*” ensongfiat Jesus kan chicha. ²¹“*Tay matuytu challu nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay kaman as nan kanan nan naisurat as nan Kalen Apo Dios maepangkep kan hiya, ngem kasusugang kayman nan hana taku ay mangesepsep as nan Naepadtu ay Anak chi Taku! Un-unuyna at mu kun chaan naiyan-anak hiya!*”

Nan Anongos Ay Nakiufongan Jesus As Nan Disipulusna As Nan Lafi

(Mat. 26:26-30; Luc. 22:14-20; 1 Co. 11:23-25)

²²As nan chacha manganan, enaran Jesus nan tenapay, ya nunyaman kan Apo Dios. Pinutput-ingna, angkiay inchatna kan chicha, ya kanana, “*Araunyu na. Hiyana nan achorku.*”

^m 14:12 Exo. 12:1-27; Lev. 23:5-8; Deut. 16:5-8   ⁿ 14:13 Nan siyudad at Jerusalem.

²³ Angkiay ya enarana nan tasa ay natotorwan as maikop. Kun pay narpas ay nunyaman kan Apo Dios, inchatna kan chicha, at inmikopcha am-in. ²⁴ Kenalina kan chicha, “*Hiyana nan charak ay mangepasiguradu as nan fiarú ay nakiturakian Apo Dios as nan tataku. Omayastu as nan matuyak para as nan ongor ay tataku.*” ²⁵ *Ifiakiak kan chakayu nan kenatit-iwa. Achiyaktu umig-ikop as nan unus chi ubas inkiana umchan nan hana urkiw ay umikopak as nan fiarú ay unus chi ubas henan muntorayan Apo Dios.*”

²⁶ As nan narpasancha ay nunkanta as pangchaychayaw kan Apo Dios, pinmitiwcha ay inmuy henan chuntug ay Olivo.

Nan Nangepakaammuwan Jesus As Nan Mangesaotan Pedro Kan Hiya
(*Mat. 26:31-35; Luc. 22:31-34; Jn. 13:36-38*)

²⁷ As nan chacha umuyan, kenalen Jesus as nan disipulusna, “*Lomayaw kayuntu am-in, tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, ‘Patayoktu nan mangay-aywan as nan karnero, at masisiyanchantu nan chiyuycha karnero.’*” ²⁸ *Ngem as nan matakuwak kasin manipud as nan utíy, omon-onaaktu ay umuy ad Galilea mu chakayu.*”

²⁹ Infiakian Pedro kan Jesus, “Uray mu lomayaw nan am-in ay kakadwak, achiyak challu lomaylayaw.”

³⁰ Kenalen Jesus kan hiya, “*Ifiakiak kan he-a nan tit-iwa. Ad wani ay lafi, sakbay munkokakok nan ka-or as nan kapidwa at mamitluwaktu esaot kan he-a.*”

³¹ Ngem enpapelet Pedro, “Aw! Uray mu maetapiyak kan he-a ay matuy, achek challu poros esassaot he-a!” Assesa us nan kenalen nan am-in ay kakadwana ay disipulus.

Nan Nunkarakian Jesus Ad Getsemani
(*Mat. 26:36-46; Luc. 22:39-46*)

³² Inmuy cha Jesus henan lukiar ay makali un Getsemani, ya kanan Jesus as nan disipulusna, “*Etokoryu hena ta uyak munkararag.*”

³³ Entakina hi Pedro, hi Santiago ya hi Juan. As nan hiyachi, enlapuna ay nginmuyus ya nalilifok. ³⁴ Kenalina kan chicha, “*Kamanku ekatuy nan nunsidla ay ngunguyusku. Mayasna kayu ya munpuyat kayu.*”

³⁵ Angkiay ya inmuy as nan ad-achawwi as akét. Nunlukfub ya enkararagna ay mu mafialin koma at achi maturuy nan ommat kan hiya. ³⁶ Enkararagna, “*Ama, nan am-in at kafiaelam. Kaanum koma kan ha-un nan nauy omali ay likiatku. Uray mu assena, fiakun challu nan laychok nan maekaman, ngem nan laychum.*”

³⁷ As nan nunfiangchana as nan kawad-an nan disipulusna, ininchanana chicha ay nanassuy. Kenalina kan Pedro, “*Simon, ay*

◦ 14:27 Zac. 13:7

nanassuyka at? Ay kunmu achi kafiaelan ay munpuyat as uray us-usa ay uras? ³⁸*Munpuyat ya munkararag kayu ta achi kayu maamis as nan sulisug. Nakasakiana kayman nan numnumyu, ngem nakapuy nan achoryu.”*

³⁹*Kasin tenmaak hi Jesus, ya enkararagna nan pachong nan kenarkalina. ⁴⁰Kun pay nunfiangad as nan maekapidwa as nan kawad-an nan disipulusna, ininchanana chicha ay nanassuy kasin, tay makaskassuycha as solet. Achicha ammu nan esongfiatcha kan hiya. ⁴¹Inmuy kasin ay nunkararag. Kun pay nunfiangad as nan maekapitlu, kenalina kan chicha, “Ay kukutug kayu ay cha mammamassuy ya cha mun-ib-iblay? Ustu sa! Inumchan at nan uras ay maesepsepan nan Naepadtu ay Anak chi Taku as nan fumafiasor. ⁴²Ayu, fumangun kayu ta uy takú maisib-at. Ilaunyu, nauy at nan mangesepsep kan ha-un.”*

Nan Naniliwancha Kan Jesus

(Mat. 26:47-56; Luc. 22:47-53; Jn. 18:3-12)

⁴³*Kun pay kukutug ay cha munkarkali hi Jesus, enmali hi Judas ay usa as nan hinpuru ya chuwa ay disipulus. Intutun-udna nan ongor ay tatakú ay kachorchorosan ya kapakpak-oran. Chicha nan infiaor nan anap-apon chi papachi, mun-isursuru as Lintig ya nan anam-amá. ⁴⁴Nan sinyar ay inturag Judas as nan intutun-udna at assena: “Nan taku ay fisituwok at hiya nan chayú an-anapun. Tiliwunyu hiya, ya etaakyu ay mangukuwarcha ay ustú.”*

⁴⁵*As nan inumchanan Judas, nunchakpos hiya kan Jesus, ya kanana, “Misturu!” ya finisituna hiya. ⁴⁶Angkiay ya tiniliwcha hi Jesus, ya enpapakudcha ay ustú. ⁴⁷Ngem as nan nangil-an nan usa ay disipulu ay nangatakchug hid-i, enoknosna nan chorosna. Finakagna nan fiabfiarun nan kangatuwan ay pachi, at nakingasan nan ingana.*

⁴⁸*Angkiay ya kenalen Jesus kan chicha, “Ay kunak kumukuru? Adchi t'uy kayu enmali ay nangachoros ya nangapak-or ay mangtiliw kan ha-un? ⁴⁹Inurkiw met ay wachaak kan chakayu aschi's Templo ay cha mun-is-isuru, ya chaanak met tinilitiliw kan chakayu. Ngem masapor atunyu na ta matongpar nan naisurat as nan Kalen Apo Dios.” ⁵⁰Angkiay ya lenmayawcha am-in, ya tenaynancha hi Jesus.*

⁵¹*Wacha nan usa ay fumarfiaru ay nangepopotepot yangkiay as urus as achorna ay cha umun-unud kan Jesus. Penachas nan tatakú ay mangtiliw kan hiya, ⁵²ngem lenmayaw ay lablabfusan ay nanaynan as nan urusna.*

Nan Namistikiaran Nan Ap-apon Chi Judio Kan Jesus

(Mat. 26:57-68; Luc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:13-14, 19-24)

⁵³*Angkiay ya inyuycha hi Jesus as nan afong nan kangatuwan ay pachi. Hid-i nan naaamongan nan am-in ay anap-apon chi papachi, anam-amá ya nan mun-isursuru as Lintig. ⁵⁴Inmun-unud hi Pedro ay*

tenmataak inkiana as nan fiattaw nan afong nan kangatuwan ay pachi. Angkiay ya naketokor hid-i as nan chiyuycha kuwarcha ay makeanichu.

⁵⁵Nan anap-apon chi papachi ya nan am-in ay membron nan Sanhedrin at nun-anaanapcha as pammaneknek as mangepafiasorancha kan Jesus ta wachay kiapúna as mangepapatuyancha kan hiya, ngem maid naanapancha. ⁵⁶Nan ongor at nuntistigucha as achi tit-iwa ay maekontra kan Jesus, ngem achi mapapchong nan pammaneknekcha.

⁵⁷Wachacha us nan tapen nan tatau ay tenmakchug ay nuntistigu as achi tit-iwa. Kenalicha, ⁵⁸“Chinngormi hiya ay kenalina, ‘Chachaeloktu nan nauy Templo ay enammaan chi tatau, ya as nan unig chi turu ay urkiw kumaufiaktu as tukún ay fiakun taku nan mangamma.’” ⁵⁹Uray challu chatona at chaan napapchong nan intistigucha.

⁶⁰Angkiay ya tenmakchug nan kangatuwan ay pachi as nan sangwanan nan am-in, ya senarudsudna kan Jesus, “Ay maid esongfiatmu as nan cha epabpafiasor chatona ay tatau kan he-a?” ⁶¹Ngem kun kinkinak hiya ya chaan tinuntumfor. Senarudsud kasin nan kangatuwan ay pachi kan hiya, “Ay he-a nan Cristo ay Anak nan Machaychayaw ay Dios?”

⁶²“*O ha-un,*” ensongfiat Jesus. “*Ilaunyuntu nan Naepadtú ay Anak chi Taku ay tomokor as apét kannawan Apo Dios ay Mannakafialin as nan am-in. Ilaunyuntu us ay omali hiya ay murpu ad chaya ay maetatapi as nan lifuu,*”^p ensongfiat Jesus.

⁶³Kun pay chinngor nan kangatuwan ay pachi chi, lenaksetna nan fiachuna kiapú as fungatna, ya kanana, “Ay masapor takú pay chi muntistigu?” ⁶⁴Chinngoryu at met ay enpachongna nan achorna kan Apo Dios. Ngachana nan munnunumnyu?” Am-incha at enkeddengcha ay libfengna ay mapatuy.

⁶⁵Angkiay ya enlapon nan tapen nan tatau ay manubtubfia kan hiya. Enokopancha nan matana, ya sinudpasudpakcha hiya, at kenalicha kan hiya, “Ud-a pay! Pugtuwam mu ngachana nan nanudpak kan he-a.” Haat araun nan chiyuycha kuwarcha hiya ya tenamtampakcha.

Nan Nangesaotan Pedro Kan Jesus

(*Mat. 26:69-75; Luc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27*)

⁶⁶Kun pay hi Pedro, kukutug as nan fiattaw. Nar-os nan usa as nan chiyuycha fiabfiafiay ay fiabfiaarun nan kangatuwan ay pachi as nan kawad-ana. ⁶⁷Kuna pay inila hi Pedro ay cha makean-anichu, entoongana hiya, at kenalina, “He-a us at nakekadkadwaka met kan Jesus ay i-Nazaret.”

⁶⁸Ngem ensaot Pedro, “Achek poros ammu nan cham kankanan, ya achek us maawatan!” Inmuy hiya as nan sugpan nan fiattaw. Hiya at

chi ya nunkokakok nan ka-or. ⁶⁹Nan tukún ay mafiabfiaor ay fiafiai at enmatonana hi Pedro, at kenalina as nan chiyuycha nangatakchug, “Hi tona met ay laraki at usa us kan chicha.” ⁷⁰Ngem kasina ensaot.

Kun pay naaw-awni as akét, nan chiyuycha nangatakchug hid-i at kenalicha kan Pedro, “O kayong, usaka kan chicha, tay i-Galileaka met.”

⁷¹Ngem ensapatan Pedro as nan achorna, “Chusaunak ud-ay kan Apo Dios mu achi tit-iwa nan chak ifiagfiakia! Achek poros ammu nan taku ay chayy kankanan!”

⁷²Hiya at chi ya nunkokakok nan ka-or as nan maekapidwa, ya nanumnum Pedro nan infiakian Jesus kan hiya, “*Sakbay ay munkokakok nan ka-or as nan maekapidwa at mamitluwaktu esaot kan he-a.*” Kun pay nanumnum Pedro, chaana naetporan chi saket chi numnumna, ya nunsidlay akorna.

Nan Naiyuyan Jesus Kan Pilato

(*Mat. 27:1-2, 11-14; Luc. 23:1-5; Jn. 18:28-38*)

15 ¹As nan wi-ewi-et, nunturagcha nan anap-apon chi papachi, anam-amá, mun-isursuru as Lintig ya am-in ay membron nan Sanhedrin mu anan atuncha kan Jesus. Kun pay narpas chi, finarudcha hiya, ya enek-akcha ay nangipurang kan Gobernador Pilato.

²Senarudsud Pilato kan hiya, “Ay he-a nan aren chi Judio?”

“*He-a nan nangali ay ha-un,*” ensongfiat Jesus.

³Ongor chi enpafiasor nan anap-apon chi papachi kan Jesus. ⁴Angkiay kasin senarudsud Pilato kan hiya, “Chungrum at ongor chi chacha epabpafiasor kan he-a. Ay kun maid esongfiatmu?” ⁵Ngem chaan challu tinumtumfor hi Jesus, isunga naschaaw hi Pilato.

Nan Naekeddengan Jesus Ay Matuy

(*Mat. 27:15-26; Luc. 23:13-25; Jn. 18:39–19:16*)

⁶Kun kay Fiastan chi Munlausan at ukialen Pilato ay umilufus as usa ay fiarud ay chawatun nan tatau. ⁷As nan hana ay timpu, wacha nan usa as nan chiyuycha fiarud ay nan ngachana at Barrabas. Hiya ya nan chiyuycha kakadwana at penmatuycha as nan nangkukuruwancha as nan goberno. ⁸Kun pay naamong nan tatau as nan sangwanan Pilato, chinawatcha kan hiya ay atuna koma nan ukialina kun kay fiasta.

⁹Senarudsud Pilato kan chicha, “Ay laychunyu ay ilufusku nan aren chi Judio?” ¹⁰Infiakiana chi, tay naammuwana ay inpurang nan anap-apon chi papachi hi Jesus kan hiya kiapú as aposcha.

¹¹Ngem nan anap-apon chi papachi at chinorchorcha nan tatau ay munkuru ta nan chawatuncha ay ilufusna para kan chicha at hi Barrabas fiakun hi Jesus. ¹²Kenalen kasin Pilato as nan tatau, “Mu hiyasa, anan atok ngay ngarud as nan laraki ay kananyu un aren chi Judio?”

¹³ Infukiawcha, “Epaelansam as nan koros!”

¹⁴ “Adchi ngay? Ngachana man nan fiasorna?” senarudsud Pilato kan chicha.

Ngem kenaskasinha infukiaw, “Epaelansam as nan koros!”

¹⁵ Kiapú ta laychun Pilato ay paragsakuna nan tataku, inlufusna hi Barrabas para kan chicha. Angkiay enpasaplesapletna hi Jesus as nan sosorchachu, ya inpurangna hiya ta maelansa as nan koros.

Nan Nangot-otyokan Nan Sosorchachu Kan Jesus

(*Mat. 27:27-31; Jn. 19:2-3*)

¹⁶ Iniskop nan sosorchachu hi Jesus as nan fiattaw nan palasyon nan gobernador, ya enamongcha nan am-in ay kakadwacha. ¹⁷ Finachuwancha hi Jesus as kakiay ay munchachara ay maepachong as nan fiachon chi ari. Penolekawcha nan komawet ay sufet ya insukrubcha kan hiya.

¹⁸ Angkiay ya enlapucha ay aginpapakomosta kan hiya, “Matakutakuka ay Aren chi Judio!” ¹⁹ Enpak-opak-orchana nan nunu as nan uruna, ya tinubfiatubfiaancha hiya. Nunpalpalintumangcha ay aginchachayaw kan hiya. ²⁰ Kuncha pay lenpas ay nangotyootyok kan hiya, kenaancha nan munchachara ay kakiay, ya enpafiachucha kasin nan sikud ay infiafiachuna. Hacha at ek-ak ay uy mangelansa kan hiya as nan koros.

Nan Naelansaan Jesus As Nan Koros

(*Mat. 27:32-44; Luc. 23:26-43; Jn. 19:17-27*)

²¹ As nan chacha manad-aranan, wacha nan nurpu henan sikib ay cha omali henan siyudad ay nan ngachana at Simon ay i-Cirene ay aman cha Alejandro kan Rufo. Kuncha pay sinib-at hiya, penelet nan sosorchachu hiya ay manakfiat as nan koros Jesus. ²² Angkiay ya inyuycha hi Jesus henan lukiar ay makali un Golgota ay nan laychuna ay kanan at “Lukiar nan Tong-or chi Uru”. ²³ Hid-i, penachascha ay paikopun hi Jesus as fiayas ay nakaslangan as akias ay makali un mirra ay mangepakyat kanu as putug, ngem enachina.

²⁴ Enlansan nan sosorchachu hiya as nan koros. Angkiay finingfingaycha nan chiyuycha fiachuna babaen as nan nunfifinnonotancha ta ilauncha mu ngachana nan araun nan tunggal usa kan chicha. ²⁵ Alas nuebe as nan wiet nan nangelansaancha kan Jesus as nan koros. ²⁶ Nan tabra ay naisusuratan nan naepafiasor kan hiya at assena nan kafiasaana: “Nan Aren chi Judio.” ²⁷ Enlansacha us nan chuwa ay homohold-ap, usa as apét kannawan Jesus, ya nan usa at as apét kannikidna. ²⁸ [Hiyana nan natongparan nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, “Naetapi hiya as nan chiyuycha lomalabsing as lintig.”]^q

q 15:28 Isa. 53:12

²⁹Nan chiyuycha cha marmar-os at en-ensotcha hiya ya nunwugwugwugcha, ya chacha kankanan, “Kakun ayu ad wani! He-a ay nangali un kafiaelam ay manachael as nan Templo ya kiaufum as nan unig chi turu ay urkiw ³⁰at ud-a, esarakam nan achormu, ya komsopka as nan koros!”

³¹Uray nan anap-apon chi papachi ya nan mun-isursuru as Lintig at enot-otyokcha hi Jesus as nan chacha mangarkaliyan as nan tunggal usa, “Ensarakana nan tapina ay tataku, ngem achina met poros maesarakan nan achorna. ³²Kakun ud-a komsop ad wani nan nauy Cristo ay aren nan chiyuycha kianak Israel as nan korosna ta ilaun takú, at afurutun takú hiya.” Nan chiyuycha naetapi kan Jesus ay naelansa as nan koroscha at ininsurtucha us hiya.

Nan Natuyan Jesus

(*Mat. 27:45-56; Luc. 23:44-49; Jn. 19:28-30*)

³³As nan nunkiawa, ngenmongot nan intiru ay luta inkiana alas tres as nan makiayud. ³⁴As nan alas tres, inpigsan Jesus ay nangifukiaw, “*Eli, Eli, lama sabaktani?*” Nan laychuna ay kanan at “Diosku, Diosku, adchi t'uyak ennganuy?”^r

³⁵As nan nanngoran nan tapen nan tataku ay nangatakchug hid-i, kenalicha, “Chungrunyu sa! Chana ayakian hi Elias.” ³⁶Tenmagtag nan usa ay nangepasosop as nan espongha as nan senmoka ay fiayas. Kun pay narpas, enpakatna as nan nunu, ya inchawchawna kan Jesus ta sosopuna, ya kanana, “Awni pay ud-a ta ilaun takú mu omali hi Elias ay uy mangesop kan hiya as nan koros.”

³⁷Nunfukiaw hi Jesus as napigsa ya natuy. ³⁸As nan hiyachi, narakset ay nunkudwa nan kurtinan nan Templo nunlapu as lamagna inkiana as kuwabna.^s ³⁹Kun pay inilan nan kapetan chi sosorchachu ay nangatakchug hid-i ay nanasakiang kan Jesus nan enatna ay natuy, kenalina, “Tit-iwa payat ay hi tona ay taku at Anak Apo Dios!”

⁴⁰As nan ad-achawwi as akét, wachacha nan fianafiai ay nangiila as nan cha om-ommat. Nan tapina kan chicha at cha Maria Magdalena, hi Maria ay enan cha Jose kan Santiago ay makali un ong-onga, ya hi Salome.^t ⁴¹Chatona nan nakikkiuy ya namadfiachang kan Jesus as nan kawad-ana pay laing ad Galilea. Ongor us nan tapina ay fianafiai ay inmuud kan Jesus as nan enmaliyana ad Jerusalem.

Nan Lufun Jesus

(*Mat. 27:57-61; Luc. 23:50-56; Jn. 19:38-42*)

⁴²Kun pay cha maschum, chacha munsakiana nan Judio para as nan kafikiatana ay Urkiw ay Mun-iblayan. ⁴³Hi Jose ay i-Arimatea at naturud

^r 15:34 Sal. 22:1   ^s 15:38 Exo. 26:31-33; Heb. 9:3   ^t 15:40 Luc. 8:2; Mar. 16:1

ay inmuy kan Pilato, at chinmawat as pammarufus ay arauna nan achor Jesus. Hi Jose ay anna at usa ay machayaw ay ap-apon chi Judio ay manman-ud as nan omaliyan nan muntorayan Apo Dios.

⁴⁴Naschaaw hi Pilato as nan nanngorana ay natuy at hi Jesus. Isunga enayakiana nan kapetan nan sosorchachu ya senarudsudna mu tit-iwa ay natuy hi Jesus. ⁴⁵Kuna pay naammuwan as nan kapetan ay natuy tit-iwa hi Jesus, enparufusna ay araun Jose nan achor Jesus. ⁴⁶Lenmaku hi Jose as am-ammay ay lopot. Enpaksopna nan achor Jesus, at penotepotana as nan hana ay lopot. Angkiay ya enpaipuuyna as nan lufok ay natuktukan ay chupras. Kun pay narpas, enpaulina nan ad-acha ay fiatu ay nanangubna as nan lufok. ⁴⁷Hi Maria Magdalena ya hi Maria ay enan Jose at inilacha nan nailubkan Jesus.

Nan Natakuwan Jesus Manipud As Nan Utúy

(Mat. 28:1-10; Luc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

16 ¹Kun pay inmuy nan Urkiw ay Mun-iblayan, lenmaku cha Maria Magdalena, Maria ay enan Santiago, ya hi Salome as fiangfiangru ta uycha ekapu as nan achor Jesus. ²As nan wi-ewi-et nan Chumingku as nan cha fomoknakian nan urkiw, inmuy nan chiyuycha fianafiai as nan lufok Jesus. ³As nan chacha ay-ayan, chacha kanan ay matatakiatfor, “Ngachana ngay nan mangulin as nan tangub nan lufok?” ⁴As nan inumchanancha as nan lufok, inilacha ay nakakaan nan ad-acha ay tangub nan lufok. ⁵Kuncha pay sinungkop ya inilacha nan fumarfiaru ay nangatokor as apét kannawan ay nangakakiay as munpupukaw, inmuyatcha.

⁶Kenalina kan chicha, “Achi kayu umugyat. Ammok challu ay chayu anapun hi Jesus ay i-Nazaret ay naelansa as nan koros. Maid hiya hena. Nataku hiya manipud as nan utúy! Ilaunyu nan nangesad-ancha kan hiya. ⁷Uyyu pay ifiakia as nan disipulusna ya kan Pedro ay omon-ona ay umuy hi Jesus mu chakayu ad Galilea. Ilaunyuntu hiya hid-i ay kaman as nan kenalina kan chakayu.”

⁸As nan hiyachi, pinmitiwcha as nan lufok ya lenmayawcha, tay nakudnorcha ya penmayagpagcha. Maid nangifiagfiag-ancha as uray usa kiapú as nan nunsidla ay uguyatcha.

Nan Nunpail-an Jesus Kan Maria Magdalena

(Mat. 28:9-10; Jn. 20:11-18)

⁹[Kun pay nataku manipud as nan utúy hi Jesus as nan wi-ewi-et nan Chumingku, nunpaila hiya omona kan Maria Magdalena ay nangepafoknakiana as pitu ay anennet. ¹⁰Inmuy hi Maria Magdalena as nan kawad-an nan disipulus Jesus ay cha munnunungu ya cha mun-ag-akor, ya infiakiana kan chicha ay inilana hi Jesus. ¹¹Ngem as nan

nanngorancha as nan infiakiana ay natakú hi Jesus manipud as nan utúy ya inilana hiya, chaancha enafurot.

Nan Nunpail-an Jesus As Nan Chuwa Ay Disipulus

(Luc. 24:13-35)

¹²As nan narpasan tona, nunpaila hi Jesus as nan chuwa ay disipulusna as nan chacha manarcharanan ay umuy henan sikib, ngem tinmukun chi kail-ana. ¹³Nunfiangad nan chiyuycha chuwa, ya enpachamagcha as nan chiyuycha kakadwacha ay nunpaila hi Jesus kan chicha, ngem chaancha us enafurot chicha.

Nan Nunpail-an Jesus As Nan Hinpuru Ya Usa

(Mat. 28:16-20; Luc. 24:36-49; Jn. 20:19-23; Ara. 1:6-8)

¹⁴Angkiay ya, nunpaila hi Jesus as nan hinpuru ya usa ay disipulus as nan chacha manganan. Senengarana chicha kiapú ta maid pammaticha ya natangken chi numnumcha, tay chaancha enafurot nan infiakian nan chiyuycha nangila kan hiya as nan natakúwana manipud as nan utúy. ¹⁵Kenalina kan chicha, “*Uy kayu henan intiru ay luta, ya ekasabayu nan Ammay ay Chamag as nan am-in ay tatakú.*” ¹⁶Nan omafurot ya mafunyakian at maesarakantu. Ngem nan achi omafurot at machusantu. ¹⁷Nauycha nan nakaskaschaaw ay sinyar ay epailantu nan chiyuycha omaafurot: *Mafialinchantu ay epafoknag nan chiyuycha anennet babaen as nan mangosarancha as nan ngachanku, ya makakalichantu as tukutukún ay kali ay epakalen nan Espiritu Santo.* ¹⁸Uray mu unnanchantu nan chiyuycha urug, *winnu umikopcha as puwison at maid mangisiw ay ommat kan chicha. As nan mangepatayanchantu as limacha as nan chiyuycha munsaket at omammaychantu.*”

Nan Naetag-uyan Jesus Ad Chaya

(Luc. 24:50-53; Ara. 1:9-11)

¹⁹Kun pay narpas ay naketakiatfor hi Apo Jesus kan chicha, naetag-uy hiya ad chaya, at tenmokor as apét kannawan Apo Dios. ²⁰Angkiay ya naligwat nan disipulusna ya uycha nun-ekaskasaba henan am-in ay lukiar. Finadfiadngan Apo Jesus chicha, ya enpailana ay tit-iwa nan chacha ekaskasaba babaen as nan chiyuycha nakaskaschaaw ay sinyar ay enpaekamkamana kan chicha.]